Rônahî
Şopdara Rastiyê ye
Rojnameya siyasî, civakî û çandî | Jimar :1357 | 8-Adar-2026 | www.ronahi.net/ku/

Navnîşan
www.ronahi.net/ku/
rojnameyaronahi
@ronahikurdi55
nameronahi@gmail.com
Rojnameya Ronahî
+963 984 370 218

Mihemed Şêxo nasnameya hunera Kurdî

Hêvî Keleş/ Qamişlo

Di nav gundên Rojavayê Kurdistanê de, dengek ji dayik bû ku berî hilgirtina lehnê barê gel hilgirt. Dengek ku ji zikê êşê derket, da ku bibe sirûda azadiyê û neynika hêviyên gelê xwe. Ew deng Mihemed Şêxo bû.

Di vê rojê de, bîranîn nû dibe û stran vedigerin da ku bîra kolektîf a Kurdan tijî bikin, dengekî ku ne tenê dengê hunermendekî bû, lê dengvedana dozek, nasnameyek û wijdanê tevahiya gelekî bû, derdixin holê. Ev salvegera koça dawî ya hunermendê mezin ê Kurd, Mihemed Şêxo ye, ku hebûna wî di dilê me de zindî ye tevî salên ku ji koça dawî ya wî derbas bûne.

Hunermendên Kurd bi rêya hunera xwe beşdarî parastina çand, huner û nirxên gelê Kurd bûne. Hunermend Mihemed Şêxo mînakek berbiçav e. Îro 37 sal di ser koça dawî ya vî hunermendê Kurd Mihemed Şêxo re derbas dibin, lê deng û awazên wî di dilê Kurdan de dijîn.

Kurtejiyana wî û destpêk

Mihemed Şêxo di sala 1948"an de li herêma Qamişlo ya Rojavayê Kurdistanê ji dayik bû. Ew di hawîrdorek gundewarî ya sade de mezin bû, ji zarokatiyê ve rîtma axê, stranên cotkaran û stranên gelêrî yên dawetê fêr bû. Vê hawîrdorê hesta wî ya hunerî ya zû pêş xist, ew ê guhdarî stranên kevneşopî bike û bi coş stranan bibêje berî ku şêwaza xwe ya taybet pêş bixe, ku rastbûn û nûjeniyê li hev dicivîne. Di dema xwendina xwe ya seretayî li gund de, Mihemed Şêxo wekî şivan xebitî û di heman demê de çû dibistanê jî. Di wê demê de, wî bilûr, herwiha çend amûrên din ên wekî buzûkî, ûd, keman û gîtar lêdixist. Ji bo berdewamiya xwendina xwe, Mihemed Şêxo di sala 1965"an de koçî Qamişlo kir. Wî li wir xwendina dibistana navîn kir, li wir beşdarî gelek şevên hunerî bû û çend caran bi zimanê Erebî stran got.

Şêxo perwerdehiya muzîkê ya fermî bi wateya kevneşopî wernegirtiye, lê wî ji jiyanê û ji mirovan fêr bûye, ji ber vê yekê ezmûna wî rast û xweber bû, ji rastiya rojane derdiket. Wî ûda xwe hilda û wekî ku ji welêt distira, ji evînê jî stran got, wekî ku ji azadiyê distira, ji dayikê jî stran got, ji ber vê yekê kesayetî û gerdûnî di berhemên wî de bêyî ku bandorê lê bikin tevlihev bûn.

Stran wek nasname û helwestek

Di salên 1970 û 80"an de, Mihemed Şêxo wek yek ji dengên herî girîng ên Kurd li Sûriye û herêmê derket holê. Stranên wî ne tenê gotin bûn, ew peyamên zelal bûn ku hêvî û xwestekên gelê Kurd diyar dikirin. Di encamê de, ew bi sansûr û zilmê re rû bi rû ma û di demên cûda yên jiyana xwe de neçar ma ku welêt biterikîne, lê ew dilsozê doza xwe ma, doza xwe her ku diçû bi xwe re dibir. Stranên wî bi zimanê xwe yê helbestî yê sade, gihîştî û bi wateyek kûr dihatin naskirin. Ew bi hişmendiya kolektîf re diaxivî, dîrok û mîrate vedigot û tekezî li ser girêdana bi ax, ziman û çandê re dikir. Di encamê de, stranên wî bûn beşek ji bîra neteweyî, di bûyer û şahiyan de hatin gotin û ji nifşekî bo nifşekî din hatin veguhestin.

Bandora wî li ser cîhana hunerî

Ne mimkûn e ku meriv li ser pêşketina strana Kurdî ya hemdem bêyî ku xebata Mihemed Şêxo binirxîne nîqaş bike. Ew beşdarî veguheztina strana ji çarçoveyek tenê folklorîk ber bi qadeke berfirehtir ve kir, mîrate bi hişmendiya siyasî û civakî re kir yek. Wî her wiha rê li ber nifşek nû ji hunermendan vekir ku bi cesaret û durustiya wî ya hunerî îlham girtin û li ser şopa wî şopiyan. Şêwaza wî bi performansên bihêz û tonek dilşewat ku dilan dixist nav xwe dihat nasîn. Ew ne tenê bi dengê xwe, lê bi giyanê xwe jî distira û ji ber vê yekê xebata wî tevî guhertina çêj û serdemên cûda jî zindî maye. Heta îro jî, tomarên wî hîn jî bi berfirehî têne belavkirin û hin ji stranên wî bi şêwazek nûjen têne remix kirin, ku xwezaya domdar a mîrata wî piştrast dike.

Çûyîna wî… Hebûneke mayînde

Di 9'ê Adara sala 1989"an de, Mihemed Şêxo di temenê ciwan de koça dawî kir û mîrateyeke hunerî ya girîng li dû xwe hişt, nemaze dema ku em jiyana xwe ya kurt dibînin. Mirina wî ji bo temaşevanên wî wek şokek hat, lê di heman demê de statuya wî wekî îkonek hunerî û çandî xurt kir. Çûyîna wî ya fîzîkî hebûna wî bi dawî nekir, berevajî vê, dibe ku wê dimensiyonek efsanewî da wî, bîranîna wî kir fersendek salane ji bo bîranîna wateyên pabendbûn û yekparçeyiya hunerî. Her sal, stranên wî têne vejandin, helwestên wî têne bîranîn û temaşevanên wî dicivin da ku rêwîtiya wî bi bîr bînin, mîna ku dengê wî hîn jî di nav wan de be. Bi vî rengî, huner ji mirinê xurttir dibe û stran vediguhere pirek di navbera paşeroj û niha de.

Salvegera mirina Mihemed Şêxo ne tenê bûyerek derbasbûyî ye di salnameyê de, lê belê fersendek e ku meriv li ser rola hunerê di parastina nasnameyê û pêşxistina hişmendiyê de bifikire. Şêxo îspat kir ku stranek dikare bibe daxuyaniyek û dengek dilsoz dikare sînor û dijwariyan derbas bike. Heta ku deng hene ku stranên wî dibêjin û dilên ku baweriya xwe bi peyama ku wî hilgirtiye tînin, dê di dilê gelê xwe de bimîne. Bi her salvegera mirina wî re, soz tê nûkirin ku hunera Kurdî dê bi kokên xwe re dilsoz bimîne, ji ezmûna wî îlhamê werbigire da ku wateya pabendbûnê û rûmeta peyvê fam bike.

Bi kamîreya Ayşa Silêman

Gotina Dawî

Kurd û Redkirina Rola "Êzingên" Şerên Herêmî

Mihemed Seydi

Di nav guhertinên dijwar ên ku îro herêm tê re derbas dibe, helwestên wêrek derdikevin pêş û sînorên têkiliya di navbera hêzên mezin û pêkhateyên resen ên herêmê de ji nû ve xêz dikin. Di heman demê de ku operasyonên leşkerî yên navdewletî li dijî Tehranê gûr dibin, pirseke bingehîn li ser rola Kurdan di vê aloziyê de derdikeve holê. Kurd ne wek komên ('lebet lebet' û xwediyên kilabiyan ku ji Eşîrên Ereb pêk tên û êrişî Durzî û Elewiyan kirin) li ser her dengekî Daholê dest bi dîlanê dikin— dikevin pey sozên ragihandinê yên biriqandî. Îro stratejiyeke neteweyî ya gihîştî li cem Kurdên Rojhilatê Kurdistanê derdikeve pêş, ku di vê qêrîna bilind de tê xurtkirin: "Em ne kirêgirtiyên destê kesî ne, û em nabin Êzingên agirê berjewendiyên hêzên mezin."

Dîmena îro hewildanên dijwar ên wan hêzên ku li Îranê dixwin nîşan dide, ku dixwazin Kurdan qanih bikin da ku wekî "serê rimê" li ser erdê bi pêş kevin, heta ku ragihandina Amerîkî êdî tenê behsa "lehengên Kurd" li herêmê dike. Ev bala ji nişka ve, ne şiyariya wijdaneke li hember mafên Kurdan e, lê hewildaneke bêhêvî ye ji bo bikaranîna Kurdan wekî hêzeke peyade û "sotemeniya şer" da ku keda destwerdana bejayî ji bo hêzên mezin kêm bikin. Li vir peyama Kurdî zelal e û şiroveyan qebûl nake: Kîjan hêza ku nakokî an çavbirçîtiya wê li hember aliyekî din hebe, bila bi wêrekî û bi amûrên xwe rûbirû bibe, ne ku li pey "wekîlan" an "kirêgirtiyan" bigere da ku şerê wê bi wekalet bimeşînin. Tiştê ku helwesta Kurdî ya hişmend ji yên din cuda dike, redkirina bi biryar a her berhevkirinekê ye bi wan kom û aliyên ku razî bûne bibin amûrên bindest di bin siya parastina herêmî an navdewletî de. Tekezkirina li ser wê yekê ku "Kurd ne wekî yên din in" di vê çarçoveyê de, ne tenê cudahiya neteweyî ye, lê belê xwedîderketina li nasnameya neteweyî û biryara serbixwe ye. Kirêgirtî xwîna xwe ji bo berjewendiya xwediyê xwe difiroşe, lê têkoşerê rastîn li Rojhilatê Kurdistanê dizane ku parastina mirov û destkeftiyan û mayîna wekî hêzeke rêxistinkirî, ji ketina pey dirûşmên vala pirtir girîng e; dirûşmên ku dixwazin hêza Kurd ya mirovî biqedînin û paşê di yekemîn "bazara berjewendiyan" de Kurdan bikin qurbanî, wekî ku di dîrokê de gelek caran bi êş qewimiye.

Di encamê de, dîrok li ser kesên ku rola "paxav" an "paşrew" ji bo xwe qebûl dikin, rehm nake. Kurd îro îsbat dikin ku qîbleya wan her dem ber bi mafên wan ên neteweyî û rûmeta wan a mirovî ve ye, dûr ji bazara reş a siyasî. Serdema "tifingên bi kirê" bi dawî bûye; kî şer bixwaze bila bi artêşên xwe bikeve qadan, lê xwîna ciwanên Kurd bihatir e ku bibe berdêla xeyalên berjiwendiyên hêzên navdewletî. Îro Kurd xwedî Doz in, ne amûrên şerin ku ji bo yên din şer bikin da paşê jî li ser maseyan werin firotin.

'Qonaxa duyamîn a pêvajoyê dor a dewletê ku gavên zagonî biavêje'

Parlamentera Şirnexê Newroz Uysal diyar kir ku di qonaxa yekemîn ya pêvajoyê de Rêber Apo û Tevgera Azadiyê gavên mezin avêtine, lê niha di qonaxa duyemîn ya pozîtîf de berpirsiyariya sereke li ser milê dewleta Tirkiyê ye ku bi guhertinên zagonî, zimanek siyasî ya erênî û yasayên aştiyê, pêvajoya çareseriyê ber bi encamê ve bibe.**R-4**

'Hebûna dagirkeriya Tirk astengiyeke li hember vegera koçberan'

Hevserokê Bîroya Peywendiyên Giştî ya Partiya Yekîtiya Demokrat PYD'ê Silêman Ereb diyar kir ku hebûna dagirkeriya Tirk astengiyeke li hember vegera koçberên Efrîn û Serêkaniyê û got, "Vegera koçberan bi çareserkirina doza Kurdî ya destûrî ve girêdayî ye, divê dewleta Tirk û çeteyên wê ji herêmên dagirkirî derkeve."**R-6**

Li Îranê 200 xwendekar şehîd bûne û bi hezaran girtî ne

Li Îranê ji sedî 45 xwepêşander xwendekarên di bin 20 salî de ne, hejmarek gelek mezin ji xwendekaran hatine girtin û zêdetirî 200 xwendekarî di xwepêşandanan de şehîd bûne.**R-3**

Mahir Omer: Erka şaredariyê çareserkirina pirsgirêkên gel e

Hevserokê Şaredariya bajarê Dêrikê Mahir Omer diyar kir ku şaredarî bi şev û roj di xizmeta gel de ye û wiha got: "Erka şaredariyê sererastkirina bajar û çareserkirina pirsgirêkên gel e."**R-7**

Rônahî
Şopdara Rastiyê ye
Rojnameya siyasî, civakî û çandî | Jimar : 1357 | 8-Adar-2026 | www.ronahi.net/ku/

Nirx: 500 L.S

YPJ'Ê: EM Ê 8'Ê ADARÊ BIKIN LAYIQÎ SEKIN Û BEDEWIYA DILÊ JINÊN CÎHANÊ

Îsal bi guhertinên ku di Sûriyê û Rojavayê Kurdistanê de hatine çêkirin re, YPJ'ê rol û sekna xwe ji ya zêdetirî 15 salan lîst. Bi boneya 8'ê Adara Îsal şervanên YPJ'ê helwest û nameyên xwe ji jinên Kurdistanê û yên cîhanê re raber kirin. Şervanan diyar kirin ku têkoşîna jinên beriya sed salan, serîrakirina li hember dîktatoriyê û mafxwestina ji bo jinan, ji têkoşîna me ya îro ne qut e û ev yek anîn ziman, "Em ê her hebin û 8'ê Adarê bikin roja layiqî hebûn, sekin û bedewiya dilê jinên cîhanê."R-2

Li Şirnexê bi hinceta ewlehiyê qirkirina xwezayê tê kirin

Endamê Platforma Ekolojî ya Şirnexê Ehmed Başak tekez kir ku di bin hincetên ewlehiyê de daristan têne birîn û got, "Tenê di du salan de 500 hezar ton dar hatin birîn. Dewleta Tirk dixwaze dewlemendiya Kurdistanê ya binerd û sererd pêşkêşî hevalbendê xwe bike."**R-8**

Jinan jiyana herî xweşik diyarî mirovahiyê kir
Berîtan Xalid R-2

Cîhan, Rojhilata Navîn û Kurdistan Li Ser Çerxerêya Veguherînê Ne
Idrîs Henan R-4

Li herêmê hêza herî bi bandor Kurd in
Ahmet Aktaş R-6

YPJ'ê Roja Cîhanî ya Jinan bi domdariya têkoşîna çekdarî û bîrdozî pîroz kir

Şervanên YPJ'ê di 8'ê Adara îsal de diyar kirin ku têkoşîna wan jinan, serîrakirina li hember dîktatoriyê û mafxwestina bo jinan, ji têkoşîna me ya îro ne qut e û ev yek anîn ziman, "Em ê her hebin û 8'ê Adarê bikin roja leyiqî hebûn, sekin û bedewiya dilê jinên cîhanê."

Esma Mistefa/Til Temir

Şoreşa Rojava ya ku mohra xwe bi pêşengtî û Şoreşa Jinê li dinyayê vedaye, bû hêz û îlhama hemû jinên serfiraz û bindest di cîhanê de. Ji stunên bingehên ên ku ev yek cîhanî kiriye; Hêza leşkerî ya jinan YPJ'ê bû. Yekîneyên Parastina Jin ne yên Rojavayî ye, bû ye gerdûnî ku tu artêş bi îdeolojî û hêza jin li ser rûyê erdî nehatiye avakirin.

Îsal bi guhertinên ku di Sûriyê û Rojavayê Kurdistanê de hatine çêkirin re, YPJ'ê xwedî rol û sekna xwe ya zêdetirî 15 salan lîst. Bi boneya 8'ê Adara Îsal Rojnameya me helwest û nameya şervanên YPJ'ê ji bo jinên Kurdistanê û yên cîhanê girt. Di vê derbarê de şervanên bi navê Hêlîn Hemîd Hecî, Roj Serê Kaniyê û Fatma Şedadê Ji Rojnameya me re axivîn.

Hêlîn Hemîd Hecî

Roj Serê Kaniyê

Fatma Şedadê

'Têkoşîna jina bingeha têkoşîna xwe dibînin'

Hêlîn ji bajarê Dêrikê ye û tevî xwîşk û birayekî xwe di nava hêzên leşkerî de cih digirin û ji sala 2019'an de tevlî hêzên YPJ'ê bûye. Hêlîn di destpêka axaftina xwe de roja 8'ê Adarê li hemû jinên Kurd û yên cîhanê pêroz kir û wiha pê de çû: "Ev Roja pîroz em bi navê Yekîneyên Parastina Jin li di serî de li hemû jinên Kurd pîroz dikin her wiha li hemû jinên cîhanê yên ku ji bo azadî û mafê xwe têdikoşin pîroz dikin.

Helbet ev roj ne rojekî ji rêzê ye ku em wisa derbas bikin, xwedî dîrokeke ji berxwedanî, têkoşîn û serîrakirinê ye, ji ber wê yekê xwedî derketina li vê rojê divê bi heybet û wetedar be. Bi rastî tişta ku wan jinan kiriye bi serîrakirina li hember dîktatoriya zilam û ya pergalê, di wê demê de têkoşîneke pîroz e. Em ew têkoşîna zêdetirî sed jinî ji xwe re bingeha têkoşîna xwe ya leşkerî dibînin. Ji ber ku serîrakirina li hember iqtîdarê, maf xwestina bo jinan di civakê de, ji têkoşîna me ya roja îro ne qut e. Ya ku di wê demê de dihate kirin bi destê zihniyeta mêr dewletê bû. ji bo guhertina vê yekê ku yek ji mîmarên têkoşîna me ya bêrdozî ye, divê serîrakirina jin hebe, ev yek jî wan jinan beriya sed salan kir."

'Em hene û em ê armancên xwe yên hevpar bighînin serî'

Hêlîn di dawiya axaftina xwe de ev anî ziman: "Em ê vê rojê îsal hîn zêdetir di aliyê cewher û têgihîştinê de, watedartir bikin. Em ê di pêvajoya nû de xwedî li têkoşîn û bedeldayînên YPJ'ê yên 14 salan derkevin. Bi rihê 8'ê Adara ku di Rojhilata Navîn de tenê li Rojavayê Kurdistanê tê geşkirin, em jinên têkoşer, dayik û bi taybet ji jinên kedkar re dibêjin ku em hene û em ê her hebin, di xeta têkoşîna çekdarî û bîrdozî de em ê armancên xwe yên hevpar bighînin serî."

'Bi têkoşînê wê wekheviya zayendî rastiyek berbiçav be, ne tenê dirûşme be'

Roj ji 2016'an ve tevlî YPJ'ê bûye, nameya xwe ji bo jinên cîhanê di vê rojê de raber kir û wiha anî ziman: "Roja Jinan a Cîhanî ne tenê rojek di salnameyê de ye; ew bîranînek e ji bo ew rêya ku hatiye destpêkirin û rêya ku hîn jî li pêşiya me ye. Tevî pêşketinên girîng, jinên li çaraliyê cîhanê hîn jî bi cudakarî, tundûtûjî û newekheviyê re rû bi rû dimînin. Ev roj derfetek e ji bo bilindkirina dengê jinan û daxwaza guhertinên bingehîn.

Ji ber vê yekê, dema ku em 8'ê Adarê pîroz dikin, divê em ne tenê rêzê li jinên ku rê vekirine bigirin û tenê wan bibîr bînin, lê di heman demê de em bi hevgirtin û têkoşîna xwe ya ji bo avakirina pêşerojek nû ku tê de wekheviya zayendî rastiyek berbiçav be, ne tenê dirûşme be."

'Parastina nirxên Şoreşa Ji erka me ye'

Roj di berdewamiya axaftina xwe de ev bilêv kir: "Bila tu kes nefirikre ku YPJ'ê tenê ji bo jinên Kurd têkoşîn dike. Felsefe û îdeolojiya me li ser bingeha têkoşîna ji bo tevahî jinên cîhanê re ye. Lewra em dibînin çawa ku YPJ'ê bi îdeolojî û hebûna xwe bûye hêzeke jinan ya cîhanî ku tu nimuneyên wê di dîrokê de nehatine dîtin. Em ji gelê xwe re dibêjin, çawa ku me ev têkoşîn dest pê kir û kir cîhanî, em ê di xwedîderketina li nirxên Şoreşa Jin de, her hêza parastinê bin."

Her wiha Fatma Şedadê ku ji pêkhateya Ereb e di 2021'an de tevlî YPJ'ê bûye wiha got: "Em hêza YPJ'ê ne, hêza ku di dîrokê de navê xwe nivîsandiye û di dilê DAIŞ û komên terorê de tirsa herî mezin avakiriye. Bi hatina roja 8'ê Adarê re em dibêjin ku çawa me xwe mezin kir û navê YPJ'ê gihîşt astên navnetewî û cîhanî, em ê her hebin û 8'ê Adarê bikin roja leyiqî hebûn, sekin û bedewiya dilê jinên cîhanê."

Ji Ramanên Jin

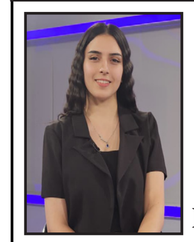

Jinan jiyana herî xweşik diyarî mirovahiyê kir

Bêrîtan Xalid

Jinên Kurd xwedî dîrokeke hêzdar a têkoşînê ne. Di dîrokê de gelek jin hene ku li hemberî neheqî, zordarî, koletî, bêmafiyê serî rakirine û têkoşînek bêhempa dane meşandin. Lê belê ji ber dîrok ji aliyê desthilatdaran ve hatiye nivîsîn, têkoşîna gelek jinan a dîrokî nehatiye vegotin û nivîsîn.Berovajîkirina dîroka jinan a ji aliyê mêrên serdest ve, hatiye xwestin jin her tim kole bimînin û rastiya xwe nizanibin. Lê hemberî zextan jî her tim berxwedan û serhildana jinan pêk hatiye.Yek ji van serhildanên bi nav û deng, serhildana jinên kedkar a di 8'ê Adarê de ye.

Îro, jinên Kurd bi rihê 8'ê Adarê têkoşîna xwe didomînin careke din nîşan didin ku têkoşîna azadiyê ji her cure zilmê xurttir e. 8'ê Adarê ji bo tevahî jinan li çaraliyê cîhanê tê wateya têkoşîna jinên azadîxwaz li hemberî zordestiyê û desthilatê. Lê ji bo Kurdan, ev roj wateyeke taybet vedihewîne. Ji ber ku jinên Kurd pêşengiya têkoşîna azadiyê dikin. Yekîneyên Parastina Jinê (YPJ) sembola vê têkoşînê ne, hem li hember terora reş a DAÎŞ'ê, hem jî li hember hemû cureyên bindestiyê. Jina Kurd ne tenê di aliyê çekdarî de her wiha di aliyê siyasî û civakî de bû çavkaniya îlhamê. Bi feraseta jina azad, di nava civakê de bûye çavkaniya heqîqetê. Jina Kurd ne tenê ji bo Kurdan, ji bo tevahiya neteweyên din, ango ji bo tevahiya jinên cîhanê bûye hêza îlhamê. Bi feraseta `Jin, Jiyan, Azadî` re ji Rojhilatî Kurdistanê, heta Efganîstanê, li hemberî zordestiyê serî hildaye. Rêber Apo jî di gelek nirxandinên xwe de qîmeteke mezin dide vê rojê , digot ,bi wesîleya vê rojê, di serî de jinên ku di nav êş û azaran de ne û bi zehmetiyên mezin re rû bi rû ne, ji bo hemû jinên welatên me xelata herî hêja ku ez bidim ev e: Deriyekî jiyanê ku karibe hêza azadiyê ya di hemû dîroka xwe de wenda kirine vekim. Ango bi awayekî azad hêviya jiyanê bidim." Îdeolojiya Rizgariya Jinê ku Rêber Apo bi van gotinan pêşkêşî jinan kir, hêzeke mezin da têkoşîna hemû jinên Rojhilata Navîn û cîhanê û rê nîşan da. Sema Yuce, ku li zindana Çanakkale ya li Tirkiye dîl hatibû girtin, Îdeolojiya Rizgariya jinê bi êvîn û kelecaneke mezin pêşwazî kir. Gotinên wê yên ku di nameya berî çalakiya xwe de nivîsandibû aniye ziman, nîşaneya fêmkirina kûr ya Îdeolojiya Rizgariya Jinê ye.

Sema Yuce di vê nameya xwe de wiha digot: "Li ser vî bingehî ez dixwazim mêjî, dil û bedena xwe bikim pireke ji agir ya di navbera 8'ê Adarê û 21'ê Adarê de. Ji bo ez karibim bibim şagirteke baş ya Kawayê Hemdem Mazlûm Dogan û hemû şehîdên me, ez dixwazim weke Zekiye bişewitim û weke Rahşan Newrozbûnê bijîm. Weke Berîvan, Ronahî, Mîrza Mehmet û Eser ku xwe gihandin Newrozbûnê, ez jî dixwazim qasî ku karibim li ser şopa wan bimeşim. Ez di wê baweriyê de me ku hêza jinê ya ya serkeftinê heye û jin jî dikare bibe rêhevalek. Ez dixwazim vê baweriya xwe jî bi çalakiyeke resen û bi rûmet tacîdar bikim. Sedema vê jî ew e ku ez dixwazim esîlbûnê ji hemû pênaseyên wê paqij bikim û bi dengekî bilind biqîrim ku esîlbûn nirxekî însanê sade ye ku xeyalên wê mezin in".

Îro, jinên Kurd bi rihê 8'ê Adarê têkoşîna xwe didomînin û careke din nîşan didin ku têkoşîna azadiyê ji her cure zilmê xurttir e.

'Hemû jinên Rojava HPC-Jin in'

Zana Roj/Qamişlo

Rêvebera HPC-Jin ya kantona Cizîrê Minewer Yûsif da zanîn ku bi seferberiyê re HPC-Jin bi ruhê parastina civakê tevgeriya û got, "Di vê pêvajoyê de me dît ku hemû jinên Rojava HPC-Jin in hemû bi erkên xwe yên welatparêziyê bê dudilî rabûn û çavên dijmin şikandin."

Ji hêzên bingehîn yên ku li ser bingeha parastina civakê ji destpêka Şoreşa Rojavayê Kurdistanê hatiye avakirin, Hêzên Parastina Civakê HPC bû. HPC xwediyê kedeke mezin di xeta parastina leşkerî û civakî de ye. Li ser bingeha paradîgmeya Rêber Apo yek û parastin ji kesayet û komunê dest pê dike, HPC'ê xwe birêxistin kir û bû hêzeke bingehîn ji hemû hêzên leşkerî yên ku hatine avakirin. di demeke ku qet hêzên leşkerî nehatibû avakirin, HPC û HPC- Jin li seranserî Rojavayê Kurdistanê hate birêxistinkirin.

Di seferberiya ku hatiye îlankirin de ji bo parastina destkeftî û xaka Rojavayê Kurdistanê, HPC û HPC-Jin bi rihê

seferberiyê tevlî pêvajoyê bûn, girêdayî vê yekê Rêvebera HPC-Jin ya kantona Cizîrê Minewer Yusêf ji Rojnameya me re axivî.

Minewer di destpêkê de bal kişand ser rewşa ku hatiye derketin û wiha pê de çû: "Ev ne cara yekemîne ku dijmin berê xwe dide Rojavayê Kurdistanê û projeya Rêveberiya Xweser hedef digre. Bi îlankirina seferberiya ku hatiye ragihandin re, hemû gelê Kurd li Rojava û derveyî Rojava daketin qadan da ku ev destleftî û xak bê parastin. Li ser wî bingehê em jî HPC û HPC- jin seferber bûn û li kêlek şervan û gelê xwe parastina gel kirin."

Bi seferberiyê re HPC-Jin bi ruhê parastina civakê tevgeriya

Minewer di berdewamiya axaftina xwe de bal kişand ser rola HPC-Jin di parstinê de û wiha got: "HPC-Jin li gorî tecrûbe û xebatên ku ji destpêka Şoreşê ve dide meşandin bi îlankirina rewşa awerte û seferberiyê re, bi awayekî rêxistinkirî cihê xwe girtin û dest bi xebatê parastinê kirin. Helbet xebatê parastinê tu carî nehatiye rawestandin lê belê di vê çarçoveyê de birêxistinkirina civakê erka me ya sereke ye ku em hemû gel li gorî ruhê seferberiyê birêxistin bikin.

Tîmên me yên xweser hene di vê rewşê de hemû tîmên me yên jin dest bi parstinê kirin ji taxan bigre heyanî ber bi parastina hemû sînoran ve. Jinên HPC'ê li ser bendên parastinê di nava bajaran de sekinîn. Herwiha çalakiyên moralê di nava gel de lidarxistin ku bandora xwe li ser manewiyeta gel kir. Di heman demê de HPC-Jin li kêlek xebatên xwe yên parastinê xwerin jî ji şervanên xwe re amade dikirin. Her kes li cihê ku lê erka xweparastinê bicih anî. Bi tayet jinên di civakê de gelek bi awayekî aktîv tevlî vê seferberiyê û parsinê bûn. ev yek jî diyar dike ku jin çiqas bi helwesta parastina axa xwe ve girêdayî ye û vê yekê weke erkekî xwe yê bingehîn dibîne."

'Em her kesî vedixwînin ku binin HPC'

Minewer di axaftina xwe da zanîn ku dijmin ji hêza jin ya parastinê ditirse û hesaban jê re dike û wiha anî ziman: "Dijmin hesaban ji jinê re dike, bi taybet ji jinên ku xwebirêxistin kirine li hember her cure êriş û gefan çi leşkerî û pratîkî dibe çi jî bîrdozî dibe. Di vê pêvajiyê de me dît ku hemû jinên me yên Rojava HPC-Jin in hemû bi erkên xwe yên welatparêziyê bê dudilî rabûn û cavên dijmin şikandin. Ji vir û niha de em her kesî vedixwînin ku tevlî Hêzên Parastina Civakî bibe, ji ber parastin ji parstina civakê destpê dibe da ku em eniyê şer û axa xwe ya pîroz biparêzin."

Biryara "Desthilatên Şer" nakokiya di navbera Kongres û serokê DYE'ê

Kongresa Amerîkayê vê hefteyê hazirtiyan dike li ser dengdana projeyekê ku şiyana Donald Trump ji bo berdewamiya operasyonên leşekerî li dijî Îranê bêyî erêkirina eşkere ya qanûndanêran, sînordar bike.

Jîn Hisên

Ev yek çend roj piştî êrişên hêzên Amerîkî ligel Îsraîlê, li ser hedefên li hundirê Îranê pêk hat. Rêveberiya Amerîkî dibêje ku ev gav di bersiva gefek nêzîk de bû, lê hin Demokrat wê wekî kiryarek şer bêyî destûrdayîna destûrî dibînin. Di nava vê nakokiyê de qanûnek heye ku dîroka wê vedigere salên 1973'an û wekî qanûna "Desthilatên Şer" tê nasîn.

Qanûna "Desthilatên şer" Qanûnek federal a Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê di sala 1973'an de bi armanca avakirina hevsengiyek di navbera desthilatên yasadanîn û cîbicîkirinê de di girtina biryarên têkildarî beşdarbûna Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê di şerên derveyî welat an jî çalakiyên leşkerî de, bi danîna mekanîzmayên ku hem rê didin Trump û hem jî Kongresê ku beşdarî wan biryaran bibin, hate derxistin.

Armanca qanûnê ew e ku zelalî û berpirsiyariyê di biryarên hikûmetê yên têkildar de zêde bike, bi rêya danîna sînordarkirina desthilatên serok ji bo bikaranîna hêzên çekdar li derveyî welat ji bo pêkanîna êrişên leşkerî yên rastîn an mûhtemel bêyî wergirtina raghandina şer an destûrnameyek eşkere ji Kongresê, ku ev yek ji wî dixwaze ku di demên pevçûnên leşkerî de raporên dewrî pêşkêş bike.

Di nav derdorên siyasî yên Amerîkî de gelek caran nîqaş hene, ji ber ku hin qanûnda dixwazin vê qanûnê biguherînin ji ber ku li gorî wan ew di aloziyên leşkerî de roleke çalak ji bo Kongresê garantî nake, nemaze ji ber ku serokkomar di gelek rewşan de karin bendên wê derbas bikin.

Berevajî vê, hin kesên din di nav Kongresê de, ligel berpirsên desthilatên rêveberiyê, dibînin ku serok di rêvebirina siyaseta derve de hewceyê nermbûnek bêtir e, ji ber ku biryarê ne li gorî destûrê û ne pratîkî dibînin û hinan jî daxwaza betalkirina wê kirine.

Paşxaneya dîrokî

Destûra Bingehîn a DYA'yê desthilata ragihandina şer di navbera Kongres û de dabeş dike. Li gorî Xala 8'an a xala yekemîn, Kongres xwediyê desthilata ragihandina şer, seferberkirin û piştgiriya hêzên çekdar e, di heman demê de Xala duyemîn serok wekî fermandarê giştî destnîşan dike û piştî ku biryara şer tê dayîn, desthilata fermandariya hêzên DYA'yê dide wî.

Ji Şerê Cîhanê yê Duyemîn vir ve, Kongresê li dijî welatekî din şer raghandin nekiriye, di heman demê de serokên DYE'ê di derbarê şerên biyanî û êrişên leşkerî de gelek biryar dane, ku ev yek bûye sedema nîqaşên berdewam. Di salên 1950 û 1960'an de, nîqaşên di nav Kongresê de li ser karanîna hêzên çekdar ên bê destûr ji hêla Trump ve, bi taybetî di dema Şerê Koreyê (1950-1953) û Şerê Vîtnamê (1955-1975) de, zêde bûn.

Alozî gihîşt lûtkeya xwe dema ku Serokê borî Richard Nixon di dema Şerê Vîtnamê de bi awayekî veşartî ferman da ku êrişî Kambodiya û Laosê bêyî erêkirina Kongresê bikin. Kongresê hewl da ku desthilata xwe ya destûrî ava bike, da ku biryaran di derbarê karanîna hêzên çekdar ji bo operasyonên leşkerî an çalakiyên ku dibe ku bibin sedema beşdariyên leşkerî yên biyanî, bide û desthilata serok ji bo dayîna biryarên yekalî di vî warî de sînordar bike.

Di 7'ê Mijdara 1973'an de, Kongresê tevî nerazîbûna Nixon, ku biryar ne li gorî destûrê didît ji ber ku desthilatên serok sînordar dikir, biryara "Desthilatên Şer" pejirand. Wî mafê xwe yê vîtoyê bi kar anî, lê Kongresê bi dengdana bi piraniya zêde a endamên Senatoyê û Meclisa Nûneran, ku destûr ji bo betalkirina vîtoyê hewce dike, karîbû vê pirsgirêkê betal bike.

Qanûna Desthilatên Şer çi ye?

Li gorî destûra Amerîkayê ne serok, lê kongres xwediyê desthilata raghandina şer e. Ji aliyekî din ve serok ew e fermandarê giştî yê hêzên çekdarî ye, serokên Amerîkayê desthilatên berfireh ji bo şandina leşkeran li derveyî welat bi taybet di rewşên awarte de yên girêdayî Ewlehiya Neteweyî, bi kar anîne.

Qanûna sala 1973'an sînorkirin li ser vê yekê danî. Di hin rewşên awarte de rê dide serok ku leşkeran bişîne şer bêyî erêkirina pêşwext a Kongresê, dema ku DYE'ê di bin êrişê de be an jî bi gefek nêzîk re rû bi rû bimîne.

Herwiha ev qanûn destnîşan dike ku eger hêzên Amerîkî bêyî destûr tevlî şer bibin, divê serok Kongresê agahdar bike û di nava 60 rojan de hêzên xwe vekişîne heya ku qanûndanêran erêkirina fermî nedin.

Girîng e were zanîn ku DYE'ê ji Şerê Cîhanê yê Duyemîn û vir ve kêm caran bi fermî şer raghandiye, ji ber ku serokkomar gelek caran ji bo pêkanîna operasyonên leşkerî bêyî ragihandineke eşkere ya şer, xwespartin şîroveyên berfireh ên desthilatên xwe yên destûrî.

Çima Kongres niha wê deng bide?

Sedema sereke ew e biryara Trump pêkanîna êrişan li dijî Îranê bêyî ku daxwaza erêkirina pêşwext ji kongresê ye. Berpirsyarên di rêveberiyê de, di nav de Wezîrê Derve Marco Rubio û Wezîrê Parastinê Pete Hegseth, agahî dan qanûndanêran û gotin ku planên Îsraîlê yên ji bo êrişên leşkerî û bendewariya bersiveke Îranî li dijî hêzên Amerîkî "gefeke nêzîk" pêk tînin.

Rêveberên Komarî, di nav de Serokê Meclisê Mike Johnson, dibêjin ku serok wekî fermandarê giştî yê hêzên çekdar di çarçoveya desthilata xwe de tevgeriyaye û êriş bi sînor û xwezaya parastinê bûn. Lê piraniya Demokratan vê taybetmendiyê red dikin.

Senator Tim Kaine, ku pêşengiya hewldanên pejirandina biryara desthilatên şer bo Senatoyê dike, dibêje ku Kongres berpirsiyariyeke destûrî hildigre, dema ku deng dide mijarên girêdayî şandina leşkeran bo şerekî ku dibe ku bi hefteyan bidome be û bûye sedema kuştina Amerîkîyan.

Herwiha demokrat rêveberiyê tawanbar dikin ku ji bo operasyonê hincetên guherbar pêşkêş dike, ji hedefgirtina bernameya nukleerî ya Îranê bigire heya armanckirina mûşekên balîstîk an jî heta behsa guhertina rejîmê, bêyî ku nîşanên zelal ên hebûna gefên rasterast li ser berjewendiyên Amerîkayê pêşkêş bike.

Trump çi dibêje?

Serokê Amerîkayê Trump dibêje ku operasyon dê berdewam bin heta ku armancên wan werin bidest xistin û îşarest kiriye ku hemle dibe ku çend hefteyan dirêj bike. Rêveberî dibîne ku ev êriş naghêjin asta raghandina şerekî fermî, ji ber vê yekê pabendbûneke destûrî nebû ku erêkirina Kongresê ya pêşwext bigrin.

Herwiha komarî dibêjin ku cewherê gefê hewcedarî bi çalakiyek bilez hebû û parvekirina berfireh a agahiyên îstîxbaratê yên hesas berî êrişan wê ew bi xetera derxistina agahiyan re rûbirû bikira.

Cudahiya di nava Kongresê de

Cudahî zelal e, piraniya demokratan piştgiriya biryara Desthilata Şer dikin, îfade dikin ku divê Kongres helwesta xwe diyar bike dema ku girêdayî jiyana leşkerên Amerîkî be. Lê hin demokrat dibînin ku biryar sembolîk e û di aliyê pratîkê de tiştekî naguherî ne.

Ji bo Komarîyan, tê payîn ku piraniya wan li dijî pêşnûmeyê derkevin û piştgiriyê bidin serok, tenê hejmareke sînorkirî piştgiriya xwe ji bo pejirandina mijara dengdanê raghandine. Komarî hem li Meclisa Nûneran û hem jî li Senatoyê piraniyek kêm digirin, ev yek jî dihêle ku pejirandina biryarê ne misogerkirî be.

Gelo biryar dikare şer rawestîne?

Her çend ku biryar di her du meclîsan de jî were pejirandin, serok dikare mafê xwe yê vîtoyê bikar bîne da ku wê betal bike. Ji bo pûçkirina vîtoyê, Kongres hem li Meclisa Nûneran û hem jî li Senatoyê hewceyê piraniya dengan be, rêjeyek ku di bin hevsengiya heyî ya partî de bidestxistina wê zehmet e. Ev tê vê wateyê ku biryar, her çend piştgiriyek berfireh werbigire jî, dibe ku di cih de rêya operasyonên leşkerî neguherîne. Lê belê alîgirên wê dibêjin ku girîngiya wê bi qasî ku pratîkî ye, ewqas jî siyasî û destûrî ye. Ew qanûndanêran neçar dike ku helwestek giştî bigirin, rêveberiyê dixe bin zextê da ku hincetên berfireh pêşkêş bike û nîqaşa li ser sînorên desthilata serok ji bo karanîna hêza leşkerî ji nû ve vedgerîne.

Xwişk û biratiya gelan!

Volqan Elî

Vê carê me rasterast bi bersivê dest bi nivîsa xwe kir. Çima? Ji ber ku pirs yan jî pirsgirêk ji aliyê dinya-alemê ve tê zanîn. Têra xwe herkesî mijûl dike. Jixwe ti kes jî ne bi kêfa xwe ye! Bi taybetî gel û civakên Rojhilata Navîn… Bi kurtûkurmancî ji beriya ku Tramp û Îsraîl li Îranê bidin ji civak û gelên cîhanê ne pirsîn ku gelo ev şer û pevçûn ji bo berjewendiya kê ye. Bila şer biqewime yan na! Nîqaşeke wisa, ne bi civakên cîhanê re û ne jî bi gelan re hate meşandin. Lê dîsa jî ji her du aliyan yên ku zerareke mezin dibînin gelên cîhane ne!

Li ku derê cîhanê dibe bila bibe şer, eger ne bi armanca parastinê be, tevkujî ye. Ji ber vê yekê her hal DYE'ê û Îsraîl ne ji ber parastina xwe ya rewa li ser serê Îran bombe dibarînin. Tê zanîn di navbera DYE'ê Îranê de bi dehezaran kîlometro mesafe heye. Dîsa di navbera Îsraîl û Îranê de jî bi hezaran kîlometro heye. Eger tu werî li ser riya aqil û wekî mirov bifikirî ti sedema vê ya rewa tine! Niha em bifikirin; Trump xwe wekî qralê cîhanê dihesibîne û rojekê diçe Venesuellayê serokê wê radike jixwe re tîne DYE; roja din tê Ayetûlahê Îranê Xemeney dikuje. Yanî cîhan bûye lotikxaneya Trumpî. Dema em vê dibêjin ne ku em dibêjin Xemeneyê rih bûye bihost jî kêmî wî ye; ji beriya ku ev şerê di navbera Îran, DYE-Îsraîlê de dest pê bike tê bîra her kesî! Çend rêxistinên Rojhilatê Kurdistanê ku kêmekî bi fermana ku nêzîkî gelê Kurd dibe hesiyabûn xwe kirin yek. Gotin ku "pêşeroja gelê me di bin xetereyê de; pêwîst e em wekî rêxistinên siyasî di amadebaşiyê de bin". Xemeneyê min û te çi kir? Ji beriya ku ruhê xwe teslîmê xwedayê cihenemê Ehrîman bike, êdî rih lê nebe bihost, şûrê xwe kişand û derbarê tevkujiya gelê Kurd fetwaya xwe ya dawî derxist!

Dîsa şerê di navbera Îsraîl û Hamasê de ne şerekî adî û ji rêzê ye! Ev şer şerekî wisa ye ku proveyek e yanî amadekariyek e. Amadekariya çi? Tu rabî bi li ser serê bi hezaran mirovî bombe bibarînî û bikujî, yan jî pêşiyekê, meşekê bikujî wekhev e. Çawa ku dema pêşî yan jî mêşekê mirov eciz kir, em bi tiştekî wê dieciqînin û em rehmê pê nakin heta berewajî, cane me rehet dibe… Wisa! Hewl dan ku bi vî şerî bi mirovan re bêhestbûnbêwijdanbûneke di vê astê de bi pêş bixin! Yanî qîmeta mirov bikin wekî pêşiyekê. Aliyên wekî Îsraîl û Hamas yên di vî şerî de tenê bi rolên cuda radibin, ew qas! Yek ji yê din pir ne cudatir e.

Em van çima tînin ziman? Ji ber ku wekî civak, wekî gelên herêmê, bi Kurdê xwe, bi Erebê xwe, bi Tirkê xwe, bi Durziyê xwe, bi Elewiyê xwe, bi Şîa'yê xwe, bi Sunniyê xwe, bi Xiristyanê xwe em li vê herêmê, li vê cîhanê dijîn. Em neçar in jixwe re riyekê hilbijêrin.

Pirsgirêka esasî ew e ku em ê wekî gel û civakên herêmê ji xwe re kîjan riyê hilbijêrin!

Bijartek yan jî riya ku em hilbijêrin, yek, bêwijdanî ye; ji dewletan yekê ji xwe re hilbijêrin û wekî wan bibin bêwijdan. Em ê bêjin biratiya gelan tine, Trumpî rast dike, Îsraîl rast dike. Ew ê ji me re dewlet ava bikin. Demokrasî ji me re ne hewce ye, Ereb, Tirk xayin in, bes Kurd bira ne! Yan jî berewajî… Ereb û Yahûdî dijmin e.

Riya din çi ye? Riya din ew e ku em ê bêjin, Kurd, Elewî, Sunnî, Durzî, Tirk û Tirkmen xwîşk û bira ne. Bila bi hev re bijîn, dikarin bi hev re bijîn! Lewra riya heq ev e; Xwedayê mezin wisa ferman daye!

Vê yekê ne em dibêjin, jixwe em vê ji olên mezin, Îslamiyet, Îsawiyet û Musawiyetê fêr dibin. Ne tenê ev sê olên semawî, hemû bawarî û ol jî bi rengekî, vê tînin ziman. Bi taybetî sê olên Îbrahîmî balê dikişînin li ser vê heqîqetê! Di her sê pirtûkên pîroz de xaleke hevbeş heye ku riya li pêşiya me ronî dike. Li gorî vê, Xwada ji bo ku hev nas bikin, qiymet û nirxê bidin hevûdu û rêzê ji bo hevûdu bigirin qewmên cuda, çandên cuda diafirîne. Heta ji wê jî pêştir, ji bo ku Xweda nas bikin mirov diafirîne! Ma em ê ji riya ku Xweda daye li pêş me dûr bikevin? Em wekî mirov, wekî însan neçar in Xweda nas bikin! Eger em Xweda nas bikin, em ê rêz li hebûna Ereb, Kurd, Durzî, Sunnî, Elewî, Tirk, Fars, jin û mêrê ku wî afirandiye jî bigirin.

Roja bi wate ya 8 ê Adarê li tevahî jinên cîhanê pîroz be

Faraşîn Dêrik

Ez cejna 8'ê Adarê Roja Jinên Kedkar ên Cîhanê li hemû jinan pîroz dikim. Bi wesîleya 8'ê Adarê Roja Jinên Kedkar ên Cîhanê bihara jinan pîroz dikim û dibêjim: Em jin weke ku Rêber Apo gotiye: Weke gulên berfînê ne û roj bi roj em weke bihara gelan, geş dibin û reng û dengê xwe belav dikin û ji hemû jinên Cîhanê re weke jinên Kurd dibin hêvîya serkeftinê. "Dewletên ku di krîzê de ne bi metîngerî, talan, bêkarî, xizanî, bêhiqûqî, desteserkirina kedê, pêşxistina neteweperestî, olperestî û zayendperestiyê, bi rastî li dijî civakan şer îlan dikin. Ne tenê mirov, di heman demê de çavbirçîtiya bêsînor a desthilatdaran xwezayê wêran dike. Ji bo jinan, şer, krîz, mêtingerî û desteserkirina kedê xwedî dîrokeke hezar salan e.

Lê ti carî şerê li dijî jinê nehatiye binav kirin. Qirkirina jinê (femînîcîde) ne di siyaset û ne jî di hiqûqê de hîn jî wek tawanê şer nehatiye qebûlkirin. Di vê serdemê de jî kuştina jinan di asta cîhanî û herêmî de her diçe zede dibe. Ev dem mîna dema beriya Şerê Cîhanê yê Yekem dema Clara Zetkînê ye. Jinan wê demê jî lihemberî zilmê serî netewandin, li ber xwe dan. Wê demê jî dizanibûn ku ew bi rêxistinbûn û berxwedanê dikarin encamê bi dest bixin. Li ser wê jina mezin a sosyalîst Clara Zetkîn di sala 1911'an de 8'ê Adarê Roja Jinên Kedkar ya Cîhanê rexistin kir û weke mîrateya berxwedana jinan îlan kir. Kurdistan weke dema şerê cîhanê ya yekem, îro jî navenda herî giran a tundî, dagirkerî, talan û mêtingeriyê ye.

Bi şer, koçberkirin, guhertina demografîk û asîmîlasyonê tê xwestin ku Kurd bên tunekirin. Hezên dagirker dixwazin ku Kurdistan ne tenê bi gelê xwe, bi xwezaya xwe jî were tunekirin. Ji ber ku kolonyalîst bi hêrs in û ji Kurdistana ku di bin pêşengiya jinan de ronî û bihêz bûye nefret dikin. Jin û gelê me bi lehengiyeke mezin tekoşîneke bêhempa dimeşînin ku di sedsala 21'an de wê Kurdistan bibe welatê demokrasî, wekhevî, dostanî, azadî, edalet û aştiyê. Kurdistana ku bi dest û vîna jinê hatiye xemilandin, îro hêviyê dide mirovahiyê. Bi taybetî dewleta Tirk, rejîma Îran û Sûriyeyê, vê Kurdistanê ji bo desthilatdariyên xwe yên despotîk, faşîst ên serdest ên mêr, weke metirsiyeke mezin dibînin.

Dewleta Tirk a faşîst bi şev û roj ji aliyekî ve Rojava, Şengal û Başurê Kurdistanê ji xwe re dike hedef û hewildide ku dagir bike. Û li aliyê din jî plansaziyeke nû ji bo şerêkî topyekûn dike. Li Bakurê Kurdistanê jî bi heman siyaseta bişafitinê tevdigere. Rejîma paşverû ya Îranê jî îdama çalakvanên Kurd û jinan divan salêndawiyê de zede kiriye. Mixabin, li aliyê din zîhniyeta zilamê serdest a Kurd a paşverû, ji ber ku bi civakbûyîna felsefeya jina azad a Kurdistanê re; wê hêza xwe winda bike, welatê xwe pêşkêşî hêzên dagirker ên weke dewleta Tirk dikin. Hêzên kolonyalîst ji aliyekê ve bi şerê taybet û ji aliyekê ve bi îstismarkirina ola Îslamê, ji bo ku Kurdistana ku veguheriye welatê jina azad, vegerînin serdemên tarî.

Hezên dagirker ji ber vê yekê jî zîhniyeta serdestiya mêr a paşverû ya ku hê jî li Kurdistanê xwe ferz dike provoke dike û êrîşen jina dide kirin. Yek ji sedemên ku şîdeta di nav malê de û kuştina jinan pêk tê jî ev e. Sedema din jî ew e ku ditirsin ku di encama demokrasî û azadiya ku bi tekoşîna azadiya jinan hatiye pêşxistin de desthilatdariya xwe winda bikin. Lê belê tu hêzeke paşverû çi herêmî, çi cîhanî û çi jî netewî wê nikaribe Kurdistana azad a ku bi îradeya jinên Kurd hatiye afirandin tune bike. Bi vê boneyê em di 8'ê Adara 2026'an de careke din hemû şehîdên şoreşger ên Kurdistanê bi taybet şoreşgerên jin bi bîr tînin. Her wiha em jinên enternasyonalîst ên cîhanê ku mîrateyeke dîrokî ji me re hiştine bi rêzdarî û minetdarî bi bîr tînin.

Li Îranê 200 xwendekar şehîd bûne û bi hezaran girtî ne

Li Îranê ji sedî 45 xwepêşander xwendekarên di bin 20 salî de ne, hejmarek gelek mezin ji xwendekaran hatine girtin û zêdetirî 200 xwendekarî di xwepêşandanan de şehîd bûne.

Navenda Nûçeyan

Xwendekarên amedehî û dibistanan beşek mezin ji beşdarên serhildana girseyî ya Çileya 2026'an li Îranê pêk anîne. Rayedarên rejîmê ragihand ku ev rêje gihîştiye ji sedî 45, û li hin dibistanan tevahiya polê beşdarî serhildanê bûye.

Di vê serhildana girseyî de ciwanên nûgihayî û xwendekar tê de beşdar bûn. Rêjîma Îranê di rêze pêkanînên kiryarên xwe de ev zarok jî hedefgirtin û bûn qurbanî. Niha bi hezaran ji van ciwan û zarokan di girtîgehên Îranê de ne û li gelek ji wan jî biryara darvekirinê hatiye sepandin.

Îro, malbat winda bûne, li nav navendên zilm û zindanan li zarokên xwe digerin, bi hêviya ku agahiyan li ser wan bibînin an jî çend deqeyan ji bo hevdîtinê bi wan re bidest bixin.

Navên zarok û xwendekarên jin ku hatine girtin ev in (Nazanîn Zehra Salehî (13 salî), Mehdiye Abbasî (16 salî), Souda Akramî Fard (16 salî), Anîla Abutalebiyan (8 salî), Tîna Hoseynî (16 salî), Nahal Jafarî (13 salî), Sena Tosunkî (12 salî), Sacîda Kerîmî (17 salî), Setayeş Semedî (16 salî), Faîzê Îzadî (16 salî), Aynaz Rehîmî Hacîabadî (13 salî), Ala Qaşqayî (15 salî), Sedîghe Dabirî Abkinarî (17 salî), Xezal Damarjalî (17 salî), Xezal Damarjalî (17 salî), Brîyan 171 salî pîr), Priya Ahmadi (16 salî), Shiva Bardbar Javid (15 salî), Parnia Khilji (17 salî), Malika Şahmradî (16 salî), Nîûşa Hemîdî (15 salî), Nirvana Ahmadi (15 salî), Bahar Shadmehri (17 salî), Samira

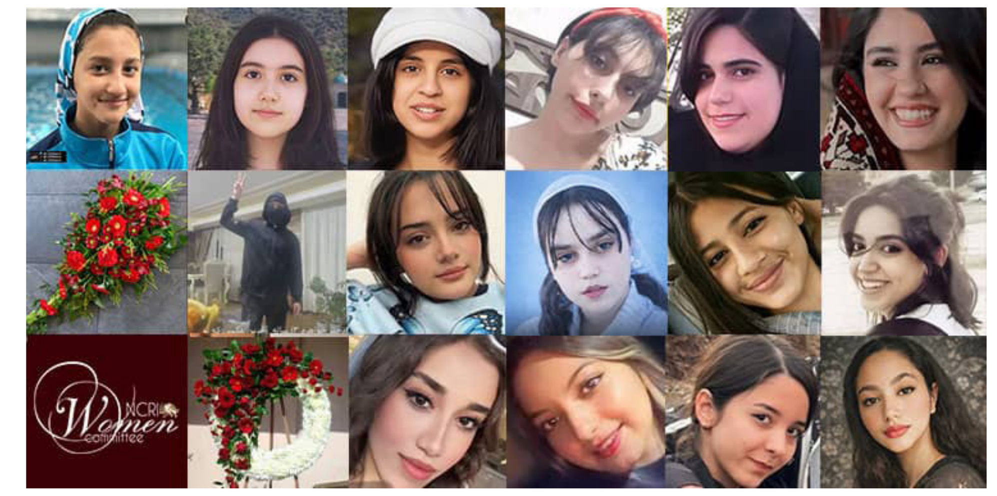

Khani (12 salî), Kimia Kamyab (17 salî), Nazanin Esmi Khani (17 salî), Parnian Dabiri Abkinari (16 salî), û Arnika Dabbagh (15 salî), şampiyona avjeniyê ya welêt.

Ev ne tenê nav in; ew xewnên nehatine bicihanîn û pêşerojek dizî ne. Hebûna van keçên wêrek di nav refên xwepêşandanan de îspat kir ku nifşê ciwanan li Îranê veguheriye hêzek hişmend û serhildêr; nifşek ku ji bilî azadî û rûmeta mirovan tiştekî din naxwaze.

Li hin parêzgehan, ji sedî 45'ê xwepêşanderan di bin temenê bîst salî de ne

Ehsan Amini Rad, berdevkê komîteya perwerdehiyê ya parlementoyê, diyar kir: "Li hin parêzgehan, rapor nîşan didin ku heta sedi 45'ê xwepêşanderan di bin 20 salî de bûn, û li hin dibistanan, tevahiya polê beşdarî nerazîbûnê bûye." Wî her wiha zêde kir ku rêjeya beşdariya navînî ya ciwanan li seranserê welêt dora sedî 17 bû, ku piraniya wan xwendekarên dibistanê bûn.

Mihemed Hebîbî, endamê Lijneya Koordînasyona Mamosteyan, diyar kir ku hejmara xwendekarên dibistanê yên ku di serhildana Çile de şehîd bûne gihîştiye nêzîkî 200 xwendekaran.

Wezîrê Dadê her wiha qebûl kir ku hejmarek ji girtiyên di bin 18 salî de hîn jî di girtîgehê de ne. Girtina zarok û ciwanên di bin 18 salî de binpêkirineke eşkere ya prensîbên bingehîn ên mafên zarokan û erkên navneteweyî yên Îranê ye.

Raportên îşkence û tecawizê li ser ciwanên girtî

Li gorî raporên hatine weşandin, hin ji xwendekarên dibistanê yên hatine binçavkirin bi tohmetên çêkirî û îtîrafên bi zorê re rû bi rû mane. Di navendên binçavkirinê de, rêbazên îşkenceyê yên tirsnak ji bo derxistina îtîrafan têne bikar anîn. Ji wan rêbazan; şokên elektrîkê li deverên hesas ên laş, lêdanên giran, karanîna kêran, hewildanên fetsandinê bi av û qumaşên şil vedihewîne û gelek rêbazên derveyî pêvanên mirovî yên bikaranîn. Ev rêbaz ne tenê bi bajarekî ve sînordar in, li gelek girtîgehan tê bikaranîn û bi sîsematîk tê kirin.

Li gorî raporekê ku di 16'ê Sibata 2026'an de hatiye weşandin, du xwişk (15 û 17 salî) piştî ku li navendên tepeserkirinê rastî tecawiz û îşkenceyê hatine, şehîd bûne û bavê wan li Xevaranê ya Tehranê hatiye girtin.

Rewşa dibistanên Îranê piştî serhildana gel

Piştî serhildana Çileya 2026'an, dibistan rastî tundtirkirina polîtîkayên ewlehiyê tên. Raport nîşan didin ku ketina ajanên îstîxbaratê bi cilên sivîl nav dibistanan li seranserê welêt bûye sedema berfirehbûna atmosfereke ewlehiyê, û hewldanên berdewam hene ku di navbera mamoste û xwendekaran de bêbaweriyê çêbike.

Ciwanên di vê jîngehê de hestek bêewlehiyê û çavdêriya domdar jiyane. Ev polîtîka ne tenê mafê perwerdehiyek ewle binpê dikin, lê di heman demê de şopên psîkolojîk li ser nifşê ciwanan dihêle.

Zarok û tewanên darvekirinê

Bi kêmanî 30 xwepêşander ku heşt ji wan zarok in, cezayê darvekirinê li wan hatiye birîn. 22 kesên din ku du ji wan 17 salî ne, di bin xetereya cezayê darvekirinê de ne. Doz li ser îtîrafên ku di bin îşkenceyê de, hatine girtin û mafê hilbijartina parêzer ji bersûcan re hatiye bêparkirin.

Di 20'ê Sibata 2026'an de, pisporên Neteweyên Yekbûyî daxuyaniyek weşandin û daxwaz kirin ku rêjîma Îranê çarenûs û cihê kesên ku ji serhildana giştî ve hatine girtin, bi zorê winda bûne, an jî cihê wan nayê zanîn eşkere bike. Di daxuyaniyê de her wiha hate destnîşankirin ku pêwîst e tavilê biryar û cîbicîkirina cezayên darvekriinê yên têkildarî xwepêşandanan were rawestandin.

Rêxistina Efûyê ya Navneteweyî banga rawestandina tavilê ya darvekirina xwepêşanderên Çileya 2026'an dike

Rêxistina Efûyê ya Navneteweyî di 20'ê Sibata 2026'an de daxuyaniyek "çalakiya lezgîn" weşand û daxwaza rawestandina darvekirina xwepêşanderên ku di serhildana Çileya 2026'an de hatine girtin kir.

Li gorî rêxistinê, "Zarok û ciwan kategoriya sereke ya kesên ku piştî serhildana Çile bûne qurbaniyên makîneya tepeserkirina rejîma melayan pêk tînin. Mafê nûnertiya hiqûqî ya bi bandor ji wan re tê bêparkirin, rastî îşkence û muameleyên xerab tên, û ji bo ku bi zorê îtîrafên ji wan werin derxistin, bi zorê tên girtin."

Rêxistina Efûya Navneteweyî bawer dike ku hejmara rastîn a kesên ku bi darvekirinê re rû bi rû ne ji ya ku bi fermî hatiye ragihandin pir zêdetir e. Rêxistinê banga çalakiyek navneteweyî ya hevrêz kiriye da ku zextê li rayedarên Îranê bikin û darizandinên ku ji bo lezandina darvekirinan têne bikar anîn rawestînin.

'Rêjîma Îranê girtina rojnamevanan bêguneh kiriye'

Stêrk Mihemed/Qamişlo

Rojnemevan Avan Karim diyar kir ku rêjîma Îranê rojnemevanên ku dibin dengê gel û rastiya ji raya gîştî re radighînin tên binçavkirin û wiha got: "Siyaseta înkarkirina rastiyê yek ji aliyên kirêt ên rêjîma zordar e."

Di 28'ê kanûna 2025'an de li seranserî Îran û Rojhilatê Kurdistanê li dijî qeyrana aborî, pirsgirêkên siyasî û civakî xwepêşandan hatin destpêkirin. Bi sed hezaran ji gelê Rojhilat Kurdistanê û Îranê tevlî vê xwepêşandanê bûn, lê di encana vê xwepêşandanê de bi hezaran xwepêşandar ji aliyê rêjîma Îranê ve hetin qetilkirin û binçavkirin. Herwiha Rojnemevanên ku dibin dengê êşa gel û rastiyê parvedikin ji aliyê rêjîma Îranê va tên hedefgirtin û binçavkirin.

Di vê çarçoveyê de Rojnemevan Avan karim ji Rojnameya me re axivî.

"sîstema birçîkirina gelê Îranê"

Avan karim da zanîn ku li seranserî Îran û Rojhilatê Kurdistanê li dijî qeyrana aborî, pirsgirêkên siyasî û civakî xwepêşandan destpêkirin û wiha got: "Xwepêşandan ji aliyê gel ve li dijî rejîma zordar a Îranê û sîstema birçîkirina gelê Îranê bûn. Ji aliyekî din ve, sîstema kapîtalîst a navneteweyî bi serokatiya DYA û hevalbendên wê yên ku bêdeng man. Welatên ku cîranên Îranê ne bi awayekî tevlî şerên derve û nakokiyên navxweyî bûn û bi pirsgirêkên xwe ve mijûl bûn. Bi gelemperî welatên Ereb tevlî hevpeymaniya DYA-Îsraîlê bûbûn û bêyî şêwirîna hevpeymaniyê nikaribûn mudaxeleyî rewşa Îranê bikin herwiha di vê encamê de bi hezaran ji gelê Îranê di qetilkirinê re derbas bûn."

"Hedefgirtina rojnemevan û çalakvanan"

Avan karim destnîşan kir ku rojnemevanên ku rastiyê radighînin tên hedefgirtin û wiha pê de çû: "Bi gelemperî li Rojhilata Navîn, rojnamevanên azad û rast hertim rastî êrîşan tên, ji ber ku rojnamevanên azad rastiyê ji cîhanê re eşkere dikin û rastiyê radigihînin ji ber wê rastî êrîşan tên. Bi awayê herî xirab tên girtin, îşkencekirin û heta birine rêya mirinê. Nimûneya Vorisha Moradi û gelek çalakvanên din di zindanên Îranê de nîşan dide ku Îran ji bo rojnamevan û çalakvanên têkoşîna azadiyê welatekî xeternak e. Dewleta

Îranê her tim rojnamevan û çalakvanan hedef girtiye di heman demê de xwe ji girtina rojnamevanên azad bêguneh kiriye, ev siyaseteke kirêt a dewletê ye. Siyaseta înkarkirina rastiyê yek ji aliyên kirêt ên rejîma zordar e. Çalakvanên mafên mirovan û çalakvanên civaka sivîl ji vê xetereyê bêpar nînin, ji ber ku rejîma Îranê, mafên mirovan bi xwe diyar dikin û nikarin ji wê wêdetir behsa azadiyê bikin."

"Bêyî jinan azadî nayê bidestxistin"

Rojnemevan Avan karim axaftina xwe wiha bi dawî kir: "Di rastiyê de sîstema dewleta Îranê li dijî azadiya jinan e û qet nahêle jin li Îranê çawa dixwazin bijîn. Ji ber vê yekê, girtin û windakirina rojnamevanên jin li Îranê beşek ji vê siyasetê ye ku bi awayê herî xirab li Îranê hatine tespîtkirin. Kuştina Jîna Emînî jî mînaka herî mezine, ku mafê kuştin û jiyana jinê di destê rêjîmê de ye, lê berteke her tiştî heye nimûneya herî mezin jî serhildana Jin Jiyan Azadî bû. Jin girêka sereke ya her civakê ne û bêyî jinan azadî nayê bidestxistin. Wekî ku Rêberê gelê Kurd Abdullah Ocalan dibêje: "Azadiya civakê nayê bidestxistin heya ku azadiya jinan neyê bidestxistin."

‘Qonaxa duyamîn a pêvajoyê dor a dewletê ku gavên zagonî biavêje’

Parlamentera Şirnexê Newroz Uysal diyar kir ku di qonaxa yekemîn ya pêvajoyê de Rêber Apo û Tevgera Azadiyê gavên mezin avêtine, lê niha di qonaxa duyemîn ya pozîtîf de berpirsiyariya sereke li ser milê dewleta Tirkiyê ye ku bi guhertinên zagonî, zimanek siyasî ya erênî û yasayên aştiyê, pêvajoya çareseriyê ber bi encamê ve bibe.

Ronaz Silêman

Derbarê nameya Rêber Apo ya di salvegera banga 27’ê Sibatê de, herwiha derbarê nirxandinên Rêber Apo yên li ser rapora meclisê, Parlamentera Şirnexê Newroz Uysal Aslan bersiva pirsên Rojnameya me da û hevpeyvîn wiha bû:

Rêber Apo di nameya xwe ya dawî de dibêje ku em ji qonaxa nîgetîf derbasî qonaxa pozîtîf bûne, qonaxa pozîtîf çi ye û xebatê vê qonaxê gerek çawa bin?

Li ser peyama Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan a di salvegera 27’ê Sibatê de, qonaxa nîgetîf derbasbûna qonaxa pozîtîf wateya wê ew e ku êdî bi şer, pevçûn û çekan nayê domandin, lê belê bingehek ji bo derbasbûna qonaxa erênî an jî pozîtîf tê amadekirin. Di vê qonaxê de, li şûna çekan, rêbaz û stratîjiyên siyasî têne pêşxistin û bi rêya diyalogê derî ji bo muzakeriyan tê vekirin. Di qonaxa duyemîn de tundî an jî pevçûn radibe û demê siyasetê vedibe. Lê ji bo ku siyaset bi awayekî rast vebibe, hewce ye ku civakek demokratîk û bingehek hiqûqî hebe. Ji ber vê yekê em dikarin bêjin ku qonaxa pozîtîf, yekem pêşvebirina siyaseta demokratîk e, ya duyemîn jî avakirina bingeha hiqûqî ye. Ev pêvajo hewcedarî guherandinek nêzîkatiya siyasî dike, ango ji rêbazên pevçûnê ber bi rêbazên siyasî û demokratîk ve derbasbûn hewce ye. Di vê qonaxa pozîtîf de, Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan dibêje ku armanc ne ew e ku tenê saziyek dest bigire, belê armanc ew e ku kes û civak bikaribin berpirsyariya avakirina civakê û pêvajoya demokratîk cih bigirin. Ji ber vê yekê, qonaxa duyemîn tenê bi dewletê re eleqedar nîne, lê rasterast civakê jî eleqedar dike. Lewra divê civak xwe di vê pêvajoyê de bibîne û beşdarî bike, ji ber ku guherandina demokratîk bêyî beşdariya civakê nikare bingehekî xurt ava bike.

Rêber Apo li ser ropora meclisê nirxandin kir ku got ew gaveke destpêkê ye û girînge, nirxandinên rêbertî yên li ser raporê çawa bûn û tê de balê dikşîne ser çi?

Li ser rapora ku di meclisê de hatî nivîsandin û îmzekirin, gelek tişt hatin gotin û gelek rexne jî hatin kirin. Di vê raporê de tiştên erênî û gavên ku divê werin avêtin jî bi awayekî berfireh hatin bang kirin. Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan li ser vê raporê nirxandina xwe kir ku raporê girîng dibîne û wê bi destpêkekê bi nav dike. Rêber Apo diyar kir ku, eger ev qonaxa duyemîn be an jî qonaxeke erênî û pozîtîf be, divê guhertin hem di nêzîkatiyên hişmendî de, hem jî di pratîkê de xwe bidin xuyakirin. Ev mijar girîngiyekî dîrokî ye, ji ber ku êdî meclis bi dest û îradeya xwe belgeyek derxistiye holê. Ev belge dewletê hewce dike ku hinek gavên rasterast, zelal bavêje û pêk bîne. Ev rapor ne raporekî encamname ye û ne jî raporekî lihevhatinê ye. Rêberê Gelê Kurd dibêje ku ev tenê destpêk e. Ji bo ku ev destpêk girîngiya xwe bicih bîne û ev rapor di demeke nêzîk de were bicihanîn, divê nexşeyek hebe. Nexşeya wê jî divê li ser misogerkirina hiqûqî were avakirin, hem misogerkirina pêşiya siyaseteke demokratîk vebe, hem jî misogerkirina hebûn û nasnameya hiqûqî ya Kurd. Ji ber vê yekê, tişta ku di raporê de herî zêde balê dikşîne, ew e ku Rêberê Gelê Kurd binê wê xêz dike û dibêje: “Ev destpêk hewcedayîna gavên ku hatine avêtin nîşan dide û têkoşîn niha ji nû ve dest pê dike. Demên sekinandinê, nirxandinê û nîqaşê nema ne. Ew rapor deriyekî an jî derfetekê vedike. Divê ev derfet were bikaranîn û ji wê sûd were girtin.”

Ji bo pêvajoyê Rêber Apo got dor niha ya dewleta Tirkiyê ye, pêwîst e dewleta Tirk çi xebatê bide meşandin?

Di qonaxa yekemîn a pêvajoyê de, di warê sekinandina pevçûn û êrişan de, herwiha di guhertina rêbazên çekdarî de, gelek gavên girîng hatine avêtin. Bi bangewaziya Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan, biryara nêzîkatiya agirbestê ya PKK’ê, bicihanîna kongreyê, merasîma çekşewtandinê û biryara herî dawî ya Cotmehê ya vekişandina ji sînorên Tirkiyê, hemû di çarçoveya qonaxa yekemîn de hatin kirin. Di vê qonaxê de, Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan û Tevgera Azadiyê gavên mezin avêtin û bi vê nêzîkatiyê niyeta çareseriyê dan xuyakirin. Di qonaxa yekemîn de, her çiqas dewlet bi awayekî êrişkar sekinîbe jî, lêbelê gavên hewcedar û şênber ji aliyê dewletê ve bi qasî dihat xwestin nehatin avêtin. Niha di qonaxa duyemîn de, ya ku divê qonaxa yekemîn misoger bike û wateya wê berdewam bike dewlete ku pêwîst e ew gavên zagonî û siyasî bavêje. Ji bo ku pêvajoya çareseriya mijara Kurd ber bi encamê ve here, divê dewleta Tirk ne tenê li gorî raporên heyî, lê li gorî hewcedariyên rastîn ên civakî û siyasî bixebite. Wek mînak, di gelek welatan de ku pirsgirêkên neteweyî hatine çareserkirin, guhertinên zagonî û gavên şênber hatine avêtin. Hinek ji van gavan ne hewceyê guhertinên zagonî ne, tenê guhertina nêzîkatiya siyaseta dewletê, zimanê erkdarên dewletê û bikaranîna zimanekî erênî dikare astengiyan kêm bike. Nasandina nasnameya Kurdan li ser van pêwîstiyan bi nav bike û parve bike. Lêbelê, gava herî zêde dîsa dikeve ser milê dewlet û meclisê ku guhertinên zagonî yên pêwîst çêbike û pêvajoyê bi awayekî fermî û berdewam, misoger bike.

Rêber Apo di banga 27’ê Sibatê de carekedin bal dikêşe ser entegrasyona demokratîk, dibêje ku entegrasyona demokratîk bi kêmanî bi qasî komarê girînge, hûn vê çawa dinirxînin?

Avakirina Komara Tirkiyê li ser bingeha nenaskirina nasnameya gelan, zimanan û baweriyan hat avakirin. Ji ber vê yekê, eger îro em bixwazin entegrasyona demokratîk pêk bînin, pêwîst e ku ev bingeha komarê were guhertin. Yanî komar divê bi bingehekî nû ku hatî veguherandin, ji nû ve were avakirin, hem ji bo pêşerojê wateya xwe biguherîne û hem jî guherandinekî bingehîn ji binî ve pêk were. Di vê çarçoveyê de, divê dewlet dev ji polîtîkayên înkar û asîmîlasyonê berde, zimanên

cihêreng nas bike û şertên pêwîst ji bo entegrasyona demokratîk biafirîne. Ji bo ku ev guhertin pêk were û entegrasyona demokratîk çêbibe, divê dewlet bi xwe ji serî heta binî bi awayekî siyasî, civakî, aborî, zimanî, çandî û bi taybetî jî di warê hiqûqî de guherandinên bingehîn pêk bên. Rêberê Gelê Kurd, Abdullah Ocalan, dibêje ku ji bo ku em bikaribin bibêjin em ketine qonaxa duyemîn û em ê karibin entegrasyona demokratîk pêk bînin, em hewceyî yasayên aştiyê ne. Herwiha rêbertî van yasayan wekî zagonên bingehîn binav dike, zagona civaka demokratîk, hemwelatiyê azad, an jî zagonekî taybet ku wekî zagonên aştiyê tê naskirin. Ev hemû divê pêk werin, da ku em bikaribin bibêjin entegrasyona demokratîk rastî pêk hat. Ji ber ku entegrasyon ne tenê tê wateya nasîna nasnameya Kurdan û dayîna hin mafan. Di heman demê de, pêwîst e ku dewleta Tirk ji binî ve bi çavçoveyekî nû were sazkirin. Divê têgihiştina hemwelatiyê careke din were pênasekirin. Di heman demê de hemwelatiya dewletê li ser bingeha wekheviyê were damezrandin. Her kes divê, bêyî ku bi netewe an jî fikrên xwe were sînorkirin, di mafê hemwelatiyê de bi azadî cih bigre. Ev jî pêwîst e ku bi awayekî mekazagonî were misoger kirin. Gava ku em li vê mijarê mêze bikin, tê dîtin ku watebûna Komara Tirkiyê di destpêkê de li ser nenasîna Kurdan hat avakirin. Lê îro, heger Kurd bi hebûn, çand, nasname û netewbûna xwe were nasîn, ev yek dê bi xwe re gelek guhertinên bingehîn di dewletê de bîne û bandorek mezin biafirîne. Ji ber vê wateyê û ji ber ku ev guhertin pir kûr û bingehîn in, Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan dibêje ku di sedsala duyemîn a komarê de divê komarek nû were avakirin. Ji ber vê yekê jî girîngî û bandora vê qonaxê pir mezin tê dîtin.

FENER

Cîhan, Rojhilata Navîn û Kurdistan Li Ser Çerxerêya Veguherînê Ne

Idrîs Henan

Îro Rojhilata Navîn, Kurdistan û cîhan bi gelemperî rûbirûyî blokbûneke pragmatîst a berjewendîperest in. Veguherînên di dewrê de li gorî çiqarên aborî û bazirganî yên stratejîk, ji nû ve tên vesazkirin. Di heyameke wisa de ti maneya sloganên siyasî namîne û pêvajo li gorî mentelîteya hêzê tê xêzkirin.

Îro jî di navenda kirîzê de, dor li Îranê hatiye şidandin ku girêkek ceosiyasî ya gelek hestiyar e. Pozisyona wê ya cografîk a navbera Kendavê û Asyaya Navîn de, serweriya wê li ser tengava Hurmuzê ku yek ji damarên herî girîng a bazirganiya enerjiyê li cîhanê ye, sînorên wê yê neteweyî derbas dike. Her wiha dewlemendiya wê ya gaz û petrolê û cihêrengiya wê ya etnîkî ku gelek netewan nav xwe de dihewîne, dihêle ku çi guhertinek leşkerî yan siyasî lê biqewime, bandorek fireh li herêmê çêke.

Şiklê kirîza îro li herêm û cîhanê ku rengê artêşbûn û sînoran derbas kiriye, veguheriye rengê serweriya li ser rêgehên aborî ku serdestiya hegemoniyê li ser rêyên bazirganiya navbera Asya û Ewrûpa de bi hêztir bûye. Bi gotinek din êdî ew serwerî jî şiklê leşkerî derbas kiriye. Lew re jî, di vê navberê de; Îran veguheriye xaleke lehevhatina berjewendiyên welatên mezin ên hêza hegemoniyê ku rûbirûyî zextên li ser hev kiriye, di heman demê wê rola wê ya herêmî jî ji nû ve pênase dike.

Di heyamekî wisa kirîtîk de, eger metodên bibandor ên hundirîn werin paşguhkirin, mirov nikare qala ti guhertina teraziyan bike. Ne li Îran û ne jî li herêmê, ezmûna kirîzê ew yek isbat kiriye. Ji xwe rewşa Sûriyê û netewên wê jî li ber çavan e. Bi gotinek din a pir qaba; serweriya asîmanî û teknîkî bi tena xwe nikarin realteya siyasî biguherin û ti destkeftiyan li ser erdê bi dest naxin. Serkeftina stratejîk hewceyî hêza civakê û îradeya wê ya siyasî ye ku karibe valatiyan dagire û pêvajoya veguherînan bi rê ve bibe.

Bi vê têgihaştina berpirsiyar re, rola Kurdan weke hêza potansiyal a rêxistinkirî xwe dide der. Gelê Kurd bi pozisyona xwe ya cografîk ku navenda Rojhilata Navîn e, bi ezmûnên xwe yên siyasî û leşkerî re, isbat kiriye ku xwedî wê şiyana xwerêxistinkirin û birêvebirinê ye. Ezmûna Rojava ji her kesî re tekez kiriye ku; çendîn şert û merc kirîtîk û tevlihev bin, paralelî berxwedana efsanewî ya li dijî terorê, karîbû bi şiklê rêveberiyên xwecihî yên xweser, civakê birêxistin bike û senteza demokratîk ava bike. Ev hişmendî avantajek tenê di destê Kurdan de ye.

Di heman demê de dîroka têkoşîna Kurd a ji bo azadî û serxwebûnê isbat kiriye ku; daxwaz, azwerî û berxwedana Kurd rûbirûyî skendalek navendî ya naverok û taybetmendiya lihevhatinên navneteweyî ye. Salên têkoşîna nêzîk baş dane aşkarekirin ku hêzên hegemon li gorî berjewendiyên xwe tevdigerin û ne pabendê ti soz û exlaqê ne. Ji ber vê pêzanînê jî divê têkoşîna Kurd a hevpar a di şiklê Rojavayê Kurdistanê de xwe daye der, amûrên xwe yên diplomatîk û siyasî li gorî şiyanên xwe yên leşkerî pêş bixîne. Ji ber ku; alozî li cîhana hemdem, bi qasî ku li meydanên şer tên birêvebirin, bi danûstandin û hevpeymanan jî tên birêvebirin. Ji lewra, qonaxa pêş me de ji bo çarenûsa gelê Kurd pir girîng û hestiyar e.

Bi qasî metirsiya tunebûnê, derfeta azadî û serxwebûnê mezin bûye. Mesele ne tenê parastina destkeftiyan e, lê belê avakirina yekîtiya neteweyî, pêşxistina xîtaba demokratîk a dikare piştgiriya navdewletî qezenc bike û afirandina diyardeya siyasî li ser bingeha pirengî û rêzgirtina ji mafê mirovan re ye.

Divê Kurd saziyên aborî û siyasî yên bi hêz ava bikin. Rojhilata Navîn derbasî qonaxek nû ya dîzayinkirinê dibe. Gengaze bi salan jî dewam bike. Çarenûsa netewan tenê bi hêza leşkerî tayîn nabe, lê belê bi şiyana têgihaştin, adaptekirina guhertinên mezin û bi hişmendiya stratejîk re tê destnîşankirin.

Ji çiraxên wêjeya Kurdî

Can Yûsef

Çîrokvan Rojîn Mûsa
Dengê jina Kurd ya azad

Jina kurd di wêjeya hevdem de ne tenê afirîner e, an jê çîrokbêje ,lê ew nebeza netewe, dengê xakê ye gava ku dinale û êşa sirgûnê ye dema ku dûrketin dirêj dibe û ew hêviya azadiyê ye çaxê ku rêçik teng dibin , bi peyvên xwe ziman ji bîrkirinê diparêze, bi çîrokên xwe bîra gel diparêze, bi wêjeya xwe ala neteweya kurdî bilind dike di rûyê bahozan de.

Di vê çerçovê de, çîrokvan û nivîskara kurd Rojîn Mûsa wek yek ji dengên jinan ên navdar tê xuyanî kirin, ku pênûsa xwe terxan kir di xizmeta parastina mîrateya çandî, nasnameya neteweyî û zimanê kurdî de.

Xebatên wê yên wêjeyî û beşdariyên wê yên çandî bûne mîna fenerekî rêyên bîranînê ronî dike û jiyaneke zindî dide nasnameya kurdan di qada wêjeya hevdem de.

Nivîskar û çîrokvana kurd, Rojîn Mûsa di sala 1995’an de di gundê Şora Rojhilat hatiye dunaya yê, ya ku girêdayî navçeya Zirganê ku yek ji deverên bajarê Derbasiyê ye, bajarê ku dikeve sînorê di navbera Bakur û Rojava de, ku bi welatparêzîya xwe û tevna xwe ya civakî û çandî ya pirreng ji pêkhate û ayînan ku bi hevre bi heskirin , aramî , dostanî û aşitî dijyan tê nasîn .

Ew di nav malbatek neteweyî ya Kurdperwer , rewşenbîr ku bi rûhê azadî yê têgihiştî û bi kûrahî bi nirxên kurdayetî yê ve girêdayî mezin bûye ku ji zaroktiya wê ve di wijdana wê de hestên xweparêziyê û şanaziya bi nasnameyê hatiye çandin.

Ew keça herî piçûk a malbatek ku ji pênc keçan , ji dayîk û bavek Kurd (Mihemed û Fatima) pêk tê , ku hizra doza kurdî di dilê keçên xwe afirand û li ser evîna xakê, ziman û rûmetê mezinkirin.

Ji bîrdanka Zirganê, ya ku bi dewlemendiya xwe ya bi mîrateya hunerî û rûhê çandî tê nasîn, ji bêhna sinbilên wê ên şilbûyîn li ber dilopên xunava elindê û ji sirûdên jinan Rojîn çîrokên xwe vehûnand, di dilê xwe de zimanê dayikan , bêrîkirina welat û hewesa peyva nemir hildigirt .

Ji kolanên kevnar ên Zirganê, û ji dengên awazên çîrokên dayikan, ji stranên palevanan nîşanên kesayetiya wê hate avakirin û dengê wê yê edebî despê dike û mîna guleke çolê vedibe ,di bênxweşiya xwe de tevliheviyek ji bîr û berxwedanê, û ji bîranîn û nasnameyê hildigire,li wir ku bêhna zeviyan bi dengên dêr û mizgevtan û stranên dawetê re tevlihev dibe û ji sirûdên bênderên genim û stranên şivanan Rojîn yekem peyvên xwe wergirtin , û ji wir jî rêwîtiya wê bi peyv, nasname, û xewnê re hate dest pê kir.

Wê di temeneke piçûk de dest bi nivîsandinê kir, ne ji bo kêfxweşiyê û ne jê wek kiryarek derbasbûyî , lê ji ber ku wê di zimanê kurdî de penahek ji bo gotinê û stargeheka xilasbûnê ji bêdengiya hatî verzkirin ji xwe re dît.

Çîrokên wê yên destpêkê wekî nameyên nepenî bûn ji bo cihanek ku bi zimanê kurdî nizanê , lê wê biryar da ku bi kurdî û ji bo zimanê kurdî binivîsî ne û jiyanê vegerîne vî zimanî yê ku gelekan hewl didan ji wê bistînin.

Wê li ser dayikê , li ser jinê , li ser malê , li ser welat û azadî, li ser şoreş û rûmetê nivîsand ,wê peyv kire wek pirdarekî ku dîroka gelê xwe pêve girêdide û nasnameyek şiyandar û resen didê wê, ku ne mumkine were rakirin.

Nivîskar Rojîn Mûsa xwendina xwe ya Seretayî û navîn li gundê xwe şora rojhilat û dûmahî(lîse) li bajarokê Zirganê xwend , piştre çû bajarê Hesekêû tevlî kolejeya hiqûqê bû, bi xewnek di dilê xwe de, ku bibê dengê dadweriyê û zimanê rastîyê, lê belê, şerê ku di sala 2014’an de li Şengal û Rojava (Hesekê , Efrîn û Kobanê) rûdayî , bi zorê kariyera wê ya zanîngehê rawestand û xewnên wê di nîvê rê de hiştin û ne çûn serî .

Bi derkeftina rêveberiya xweseriya Demokratîk li Rojava û destpêka projeya avakirina saziyên perwerdehiya bi zimanê kurdî, Rojîn vê yekê wekî pencereya rabûn û vejînê dibîne û ew bi dilgermî tevlî dibistanên fêrbûna zimanê kurdî dibe , hemû astên xwendinê biserkeftî derbas dike,

bi vê yekê wê dilsoziya xwe ya kûr ji zimanê dayikê re tekez kir, û peywira xwe ya bingehîn ji nasnameya xwe ya çandî ya rastîn re piştrast kir.

Piştî vê, wê xwendina xwe berdewam kir di peymangeha amadekirina mamosteyan ya zimanê kurdî de li bajarên Dêrbasiyê û Zirganê, ji bo wê, perwerdehiya zimanê kurdî ne tenê pîşeyek kevneşopî bû, lê belê peyamekî bi wateyan û pêbaweriyê zindî bû, Zimanê kurdî di hest û hisara wê de, ne tenê tîp û gotinên fêrkirinê bûn, lê ew hebûnek zindî bû, û beşek ji nasname û hebûnê bû.

Ji ber vê baweriya kûr, ew pênc salan di warê perwerdehiyê de xebitî, wekî mamosteya zimanê Kurdî di nav gundê xwe de di xebitînê, hilgirtibû, şemala zanist û zimanê xwe, ji bo nifşên ku nû jiyanê nasdikin bi zimanê dayikan xwe .

Piştî vê, Rojîn xwendina xwe di Zanîngeha Rojava koleja Wêje û Zanistên Civakî de berdewam kir û jê derçû , û di destê wê de bawernameya akademîk hebû, û di dilê wê de baweriya qewîm û rast hebû ku peyv dikare avakirinê , berxwedan û rizgarkirinê bike.

Digel xwendina xwe, ew ji xebata çandî ne hate veqetandin, ew tevlî gelek qursên perwerdehiyê bûye, bi taybetî jî qursa dîplomatîk û siyasî li akademiya rêveberiya xweser,, herwiha ew tevlî warê çand û hunerê, beşa şanoyê bû, û di zanîngeha Rojava de wê xwendekar fêr kirin û beşdarî lîstikên şanoyê bû, bi vê awayî, wê karî girêdanê di navbera raman û afrandinê , nivîs û dika şano yê , û deng û peyamê re bi awayekî xweşik pêkbîne.

Rojîn hevrêzîyek di navbera ders û pratîkê de, di navbera zanîn û hunerê de, di navbera zanist û jêhatîbûnê de çêkir, ew keçeka zanîngehê bû, dengê şanoyê, û rûyeke ji rûyên nifşên kurdî yên nû bû , ku perwerdeyê ne mîna kêfxweşiyê lê dinêre , lê ew wê wekî çekeka çandî dibîne, wek bingeha avakirina gelekî, û wek peyamek ku qet nayê vemiran lê dinêre.

Meylên wê yên wêjeyî û hunerî di temenek piçûk de dest pê kirin, hîn temenê wê deh sal derbas nekir bû di bin bandora jîngeha çandî ya dewlemend li derdora wê , ku tije ji çîrokên folklorîk û neteweyî, govendên gelêrî, û çîrokên ji devê bav û kalan hatîn girtin, ew bûn bingehên avakirina hişmendiya wê ya yekem û hestên vegotin û nivîsandinê di dilê wê de afirandin .

Di sala 2019’an de, wê dest bi nivîsandina kurte çîrokan kir, di dema êşa koçberiya ji bajarê xwe Serê kaniyê , piştî dagirkirina wê ji hêla hêzên dagirker a Tirk û çeteyên wê ve, bû sedema ku ew dûr bikeve ji xwedan û gundê xwe , ji lewra nivîsîn bû penaha wê ji bo vegotina hesret û êşan. Herwisa bandorek bêhempa ya nivîskarê kurdê yê nemir Mehmûd Baksî li ser pêşketina hişmendiya wê ya hûnerî û çandî hebû ,di heman demê, bavê wê Mihemed Mûsa jî rolê girîng lîst di piştgiriya wê û teşwîqkirina wê da ku berdewam bike di rêya nivîsandinê de, ji bo parastina doza gelê xwe û belgekirina êş û xemên wan.

Ji berhemên wê yên wêjeyî yên çapkirî :

1. “Xewna Meha Dehan” – Komek çîrokên bi zimanê kurdî, hate weşandin di sala 2020’an de.

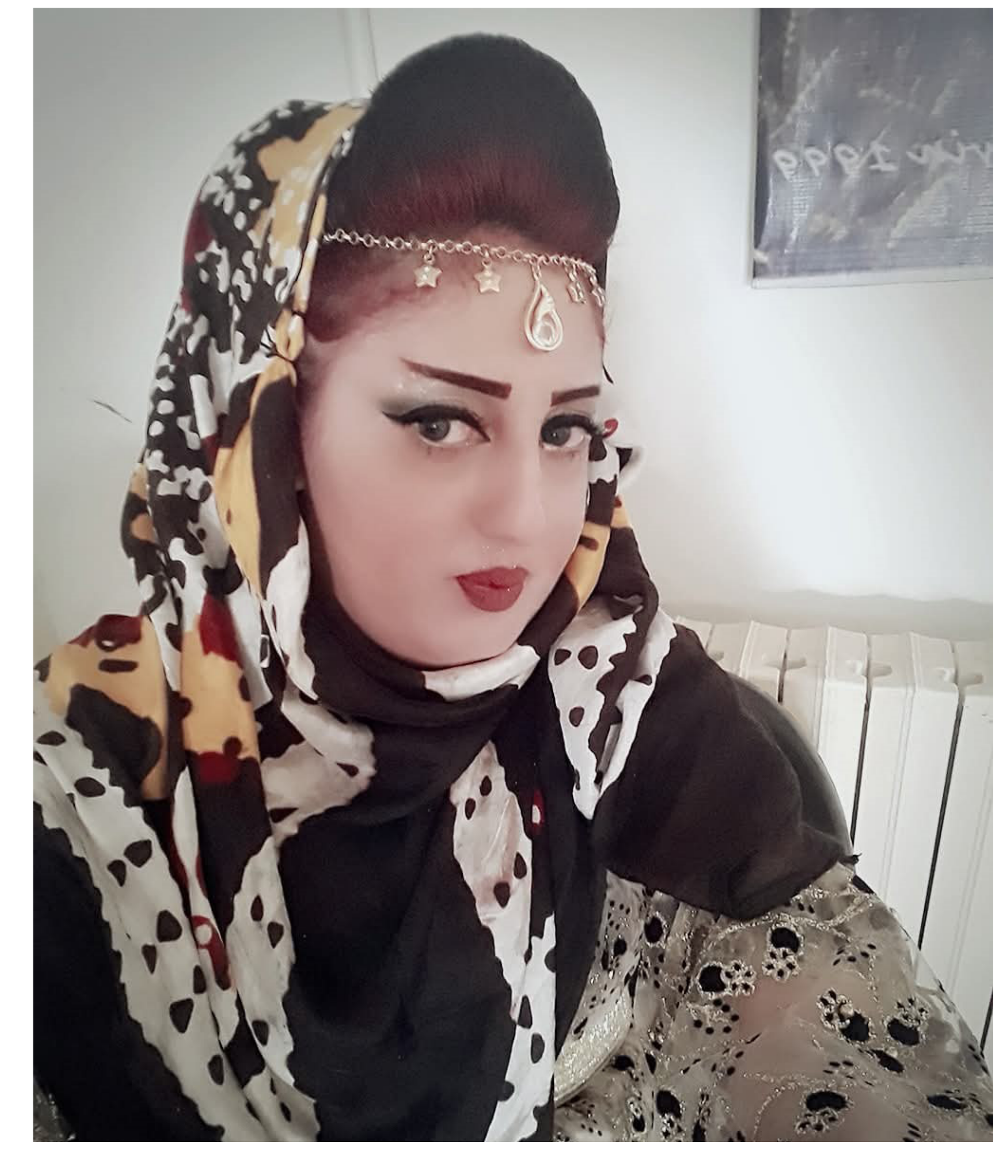

2. “Kenê Bi Girî “ – Komê çîrokên kurdî.

Berhemên wê yên li benda çapê ev in :

1. Komê çîrokên zarokan.
2. Gotarên siyasî, civakî û dîrokî.
3. Komê çîrokên nû.

Di heman demê de wê ji nû ve gavên xwe yên yekem di nivîsandina helbestên nûjen de dest pê kir , û cîhanên nû di vegotina bedewiyê de diyar kir , ku hevrêzîyê dike di navbera wijdan û çîrokê de , û di navbera xwe û zemîn de .

Rojîn Mûsa beşdarî gelek şevbuhêrkên edebî û çalakiyên çandî yên ku girêdayî bi çîrok û romanan ve bûye , van hevdîtinan qadek afirand ji bo pêguhêrîn û parvekirina serpêhatiyan , wê xwe terxan kir wekî nivîskareke ciwan ku derbirîna êş û derdên gelê xwe bike bi zimanê xwe yê taybet yê çîrokvaniyê

Herwiha digel xebata xwe wêjeyî , îro ew karê xwe di kanala “Rojava” de didomîne, wê peyv û wêne kirin di bin xizmeta pirsgirêkên gelê xwe de, ji bo ku dengê gelê berfirehî belav bike,bi baweriyekê ku ragihandin jî rêyekê din e ji berxwedana çandî re.

Beşdariya wê di Festîvala Kurte Çîrokê de, di her du dorên wê yên salên 2024 û 2025 de, ku ji hêla Yekîtiya Nivîskarên Kurd li Sûriyê ve hatibû rêxistinkirin , ew gaveke girîng bû ji bo wê ku bi kare di riya wê de, dengê xwe yê çîrokvaniyê pêşkêş bike di nav rewşekê de ku peyva kurdî ya berxwedanê tê pîroz kirin, ku li pêşiya wê asoyên berfireh ji bo têkildarî û belavbûnê vedibin .

Hebûna wê di dîmena çandî ya kurdî de ne hema derbasbûyî bû, lê dengek rastîn bû ku bi peyvê konê xweparêzî û rûmetê vedihûnand, ji bo wê peyv tenê ne xweşbûnê zimanê bû, lê kiryareke hebûnê bû ku derman dike , belge dike û dibe şahid.

Di nav wan destpêkan de, tecrûbeya wê gihîştiye, û çîrokên wê ji pirtûka zarokatiyê berfireh çûn ber bi asîmanê wêjeya Kurdî ve, ku bibe dengek ya jina wêrek, ku daniye ser milê xwe barê ziman, nasname, û rastiyê.

Wê Kurte Çîrok û nivîsarên wêjeyî nivîsand bi zimanek ku germiya axê tê vejandin , û bi şêwazekî ku komkirinê di navbera hêsanîya rêzimanî û germahiya helbestvanî yê de çêdike , wê paqijîya zimanê kurdî parast, û ew mîna peyamek dilsoziya ji mîrateyê , qêrînek nasnameyê, û pestînek hêviyê ji bo nifşên pêşerojê dihesiband.

Wê ne tenê ji bo wêjeyê dinivîsand, lê ji bo ku ji gelê kurd re vegotina wê ya taybet û çîrokên wê yên bi wate bi zimane wê û bi hestê wê mayînde bimîne.

Bi çîrokên xwe yên hêzdar û levhatî, û bi şêwazê xwe yê helbestî, rolek girîng lîst di dewlemendkirina wêjeya kurdî de û dergehên nû vekir ji bo nivîsên jinan ku wêneyên şêwazên kevin derbas dikin û pirsgirêkên nasnameyê, rûmetê, bîranînê û berxwedanê pêşkêş dike.

Rojîn ne tenê nivîskareke, lê ew dengê netewekê ye ku jêbirin red dike; û şahidê zindî ye ku peyv dikare bibe welatek , çîrok dikare bibe berxwedan, ziman dikare bibe keleha nasnameyê , û xewna kurdî dikare were vegotin, nivîsandin û bibe mîrate ji bo nifşan.

Li Şirnexê bi hinceta ewlehiyê qirkirina xwezayê tê kirin

Endamê Platforma Ekolojî ya Şirnexê Ehmed Başak tekez kir ku di bin hincetên ewlehiyê de daristan têne birîn û got, "Tenê di du salan de 500 hezar ton dar hatin birîn. Dewleta Tirk dixwaze dewlemendiya Kurdistanê ya binerd û sererd pêşkêşî hevalbendê xwe bike."

Lîloz Hisên

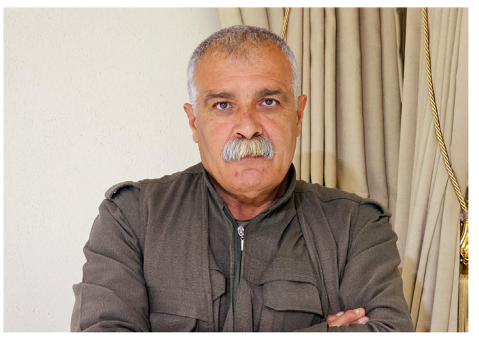

Ji sala 2018'an û vir ve li bajarê Şirnexê ya bakurê Kurdistanê bi sedan ton dar û daristan hatine birîn, birîna daran li herêmê bi salan e di bin navê "ewlehiyê" û lêgerîna petrolê de didome, her çend li bajêr gelek xwepêşandan li dijî vê wêrankirina jîngehê hatine lidarxistin jî lê birîna daran berdewam dike.

Bi birîna daran li herêmên Cûdî, Gabar û Bestayê, qadên çêrandinê kêm dibin hem jî debara jiyanê di bin gefê de dimîne. Di heman demê de wêrankirina xwezayê her ku diçe kurtir dibe. Dê navê Şirnexê tenê bi birîna daran ve girêdayî maye dema ku behsa wê tê kirin. Qirkirin û wêrankirina daristanan ku bi salan e berdewam dike eşkere dike ku bûye pratîkek sîstematîk a Şerê Taybet.

Di heman demê de li bajarê Şirnexê xebatên madenê yên zêde di salên dawî de, tê kirin. Her wiha birîna daran li deverên daristanî û operasyonên ku bi hinceta ewlehiyê têne kirin, zirarên cidî didin hevsengiya ekolojîk a bajêr. Ev zirara ku êdî vegera wê û tamîrkirina wê tune ye berovajî bi xwe re xeteriyê tîne.

'Bi hinceta ewlehiyê xweza tê qirkirin'

Niha li Şirnexê ku bi ekosîstemên xwe yên cûrbecûr tê nasîn, bi xetereya ziwabûnê re rûbirû maye. Wêrankirina ekolojîk a ku di salên dawî de bi taybetî li çiyayên Cûdî û Gabar û herêmên Besta dest pê kiriye, bi sedemên wekhev berdewam dike û xweza tê qirkirin. Li şûna darên ku li herêmên hatin qirkirin, keleh û rê têne çêkirin, qadên daristanan bi tevahî vediguherin çol. Li gel wêrankirina ekolojîk, jiyana hemû zindiyên li herêmê jî di bin gefê de ye û ajal bi xetereya tunebûnê re rûbirû ne. Li Gabarê dar dibin navê petrolê têne birîn, li Cûdiyê jî ji ber komirê daristanan tên tunekirin.

Derbarê qirkirina xwezayê û wêrankirina daristanan Endamê Platforma Ekolojiya Şirnexê Ehmed Başak ji Rojnameya me axivî û diyar kir ku tenê di nava du salan de 500 hezar ton dar hatine birîn û got: "Li Şirnexê bi taybetî li çiyayê Cûdî, Gabar û hêrama Bestayê bi hinceta ewlehiyê di bin kontrola leşker û cerdavanan de daristan tên birîn û xweza tê talan kirin. Di nava dû salan de li navenda Şirnexê tenê 500 hezar ton dar hatine birîn her wiha li deverên çiyayê Cûdî, Gabar, Avgamasiya û Qilaban lêgerina maden, kanên komirê û lêgerina petrolê berdewam dike."

'Dewleta mêtînger dewlemendiya Kurdistanê wêran dike'

Polîtîkayên qirkirina ekolojîk ku bi salan e li Kurdistanê ji hêla dewleta Tirk têne meşandin ku ne tenê armanca wan çavkaniyên bin erdê û ser erdê wêran bikin, lê di heman demê de şêwaza jiyan gelê Kurd biguhrîne, nasnameya wan a çandî wêran bike û wan bi pirsgirêkên aborî yên kur rû bi rû bihêle. Gelê Kurd piranî debara wan bi çanidniyê ye, bi pêkanîna van polîtîkayan bîra civakî tune dike.

Ehmed Başak diyar kir ku dewleta mêtînger bi salan e şerekî li dijî exlaqê li ser erdnîgariya Kurdistanê dide meşandin û wiha anî ziman: "Ji beriya salên 1990'î ve, dîsa li ser navê ewlehiyê dewletê bi hinceta ku darsitan parêzgeha şervanên Azadiyê ne heman qirikirin pêk anî û daristan şewitandin. Îro ji bo ku dewlemendiya axa Kurdistanê xezîneya ser erd û bin erdê pêşkesî hevalbendê xwe dike û axa Kurdistanê talan dike. Bi navê ewlehiyê dewlet her 15 rojan carekê qedexeyê ferz dike, nahêle tu kes derkeve û deverên ku qedexe lê tê kirin li wir dar tên birîn. Herêma Botan ber bi xeteriya çolbûnê ve diçe, armanca dewletê jî ew e ku dever bibe çol û ji bo şîrketan bide kirê."

Çavkaniyên avê qirêj û ziwa bûne

Dewleta Tirk dixwaze Kurdistanê veguhrîne herêmeke leşkerî, li herêmên Zap û Metîna ji bo avakirina baregehên leşkerî daristan dibire. Di nava pirsgirêkên ku li hember bajarê Şirnexê derdikeve, ew e vekirina kanan û zeviyên petrolê ye, hema mirov kare bêje pirsgirêkeke cidî tê dîtin nemaze li herêmên Akçay û Kızılsu. Metalên giran û kîmyewîyên ku di xebatên lêgerînê de têne bikar anîn bi avê re tevlihev dibin ku di encamê de jiyana hemû zindiya dikeve xeteriyê de herwiha dibe sedemên pirsgirêkên tenduristiyê.

Xaşikbûn û ahenga xwezayê bi birîna daran xira dikin

Di berdewamiya axaftina xwe de Ehmed Başak wiha anî ziman: "Xweza kirdeke jiyanê a sereke ye, dema ku dewleta mêtînger xweşikbûn û ahenga xwezayê xira dike û daran dibirîne bandorê li ser jiyana hemû zindiyan dike, bandorê li ser mirov û ajalên ser erdê di heman demê de masî û jiyana kovî tê astengkirin, zirar dighêje nebatan û av kêm dibe di encamê de êdî çandinî zehmet dibe û berhema çandiniyê kêm dibe. Erdnîgariya Botanê ku bi xweza, avhewa û bihuşta ser erda xwe nav û deng bû di heman demê de herêma Gabar jî, lê mixabin îro yên herî zêde bandor dibin kesên ku li gundan dijînin neçar dimînin bi tankeran ji herêma Gabar avê dikşînin, ji be ku kaniyên wan ziwa bûne wekî ziwabûna avê li gundê Şêxêreş herwiha bêhna qirêj ji ava vexwarinê tê ji ber teqandina dînemêtên e."

Di heman demên ku xebatên lêgerîna madenê, birîna daristanan û wêrankirina daristanan bi hinceta ewlehiyê tê kirin, wekî din jî projeyên bendav û santralên hîdroelektrîkê hene. Encama van pêkanîn û kiryarên li dijî xwezayê tê kirin ku pergala xwezayê hilwişîne. Bi taybetî xebatên madenê li Cûdî û Gabarê tên kirin, çiya ji ber teqemeniyên cûrbecûr û çekên giran tijî qul in. Kîmyewî û ewrên tozê yên giran ji ber teqemeniyan zêde dibin. Ev yek bi giranî jiyana mirovan û xwezayê tehdît dike û dixe xeteriyê de.

'Ji ber derxistina madenan nexweşî zêde dibin'

Girêdayî vê yekê Ehmed Başak wiha anî ziman: "Nexweşî bi sedema derxistina medenan zêde dibin bi taybet nexweşiya Pencereşî. Ji aliyekî antrala termîkê û ji aliyekî din ve teqandina dînemêtan ji ber lêgerina kanên komirê madenan tê kirin di heman demê de jî bendava ava dike. Dewleta dagirker li aliyeke behasa aştiyê dike, aliyekî din xwezaya Kurdistanê talan dike."

Bi van pratîkan şerê taybet ê siyasî tê pêşxistin, civaknasî û dîroka çandî ya çiyayên kevnar ên Kurdistanê têne paşguhkirin û îstismarkirin. Têkoşîna ekolojîk ne tenê parastina xwezayê ye lê di heman demê de parastina jiyana gel e jî.

'Niyeta dewletê bîra gelê Kurd ji holê rake'

Endamê Platforma Ekolojiya Şirnexê Ehmed Başak wiha axaftina xwe qedand: "Dewleta mêtînger, ne bi tenê êrişî xwezaya Kurdistanê dike, bi van erişan dixwaze bîra gelê kurd ji holê rake, di hemû deverên ku qirkirinê pêk tîne cihên dîrokî ne wekî Botan, Gabar, Bestayê, Elikê, Qilaban û Qisirgrê, çiyayên Kurdistanê hemû ji bo kurdan dîrokî ye.

Hevgirtina neteweyî ya Kurdan stratejiyeke siyasî ya bingehîn e

Di nava guhertinên mezin ên Rojhilata Navîn û cîhanî de hevgirtiya neteweyî ya Kurdan stratejiyeke siyasî ya bingehîn e. Niha li her çar parçeyên Kurdistanê tecrubeyên siyasî, rêveberî û têkiliyên navneteweyî zêdetir bûne, ev yek jî dikare bingeheke xura a hevgirtinê ava bike, da ku Kurd wekî sedsalên borî ji rol û mafên xwe bêpar nebin.

Ronahî Sadûn/Qamişlo

Guhertinên mezin ên ku li Rojhilata Navîn diqewimin rasterast bandorê li ser pêşeroja gelê Kurd li her çar beşên Kurdistanê dike. Dibe ku ji peymanên berê hîn xerabtir li dijî Kurdan dubarê bibin û wan ji nexşeya nû a Rojhilata Navîn dûr bixin. Lê hevgirtiya Kurdan li her çar perçeyên Kurdistanê ne tenê di aliyê civakî ya girîng siyasî de, wê hevsengiyan biguherînin û nehêle Kurd di rewşeke wisa re derbas bibin.

Hebûna Kurdan li Rojhilata Navîn

Kurd yek ji gelê kevnar ên herî mezin in ku li Rojhilata Navîn dijîn. Dîroka wan hezaran salan vedigere û herêmên wan ji çiyayên Zagros û Toros heta geliyên Mezopotamyayê dirêj dibe. Îro Kurd bi taybetî li çar welatên herî girîng ên herêmê mîna Tirkiyê, Îran, Îraq û Sûriyê belav bûne, herwiha li welatên din jî diyasporayek mezin hene.

Dîrok û pêşketina neteweyî

Piştî Şerê Cîhanê yê Yekem û hilweşîna Împaratoriya Osmanî, hêvî hebû ku Kurdan jî mîna gelek neteweyan dewletek serbixwe avabikin. Di nav belgeyên navneteweyî de, bi taybetî di Peymana Sêvrê de, behsa mafê Kurdan hat kirin. Lê piştî vê, bi Peymana Lozan ve şert û merc guhertin û Kurd li nav sînorên dewletên nû hatin parvekirin. Ev dabeşkirin bingehê gelek kêşeyên siyasî û şerên navxweyî bû.

Kurd di nav guhertinên Rojhilata Navîn de

Piştî şerê cîhanê yê yekem, siyaseta li Rojhilata Navîn ne tenê bi dabeşkirina ax û xetên sînoran ve hat avakirin, lê bi planeke stratejîk ku berjewendiyên hêzên mezin li ser hemû tiştan be, pêk hat. Dewletên nû yên ku derketin holê, ne li gorî daxwaz û xwestekên gelan, lê li gorî rol û fonksiyona ku ji wan dihate xwestin, hatin damezrandin. Armanc ew bû ku ev dewlet xizmeta berjewendiyên siyasî û aborî yên hêzên navneteweyî bikin. Di vê çarçoveyê de, dabeşkirina gelê Kurd û welatê wan, Kurdistan, di navbera Tirkî, Îran, Iraq û Sûriye de, pêk hat. Ev biryar ku bi hesab û plan hatibû avakirin, armanca wê ew bû ku hem pirsa Kurd bêçareserî bimîne û dewletên hatin avakirin jî di bin desthilatdariya hêzên mezin de bin. Ji ber vê yekê, pirsa Kurd ne hat çareserkirin û ne jî hat rakirin. Ew di navbera astengkirin û kontrolkirinê de maye, rabûna wê tê astengkirin, lê tunebûna wê jî ne mimkîn e.

Rewşa siyasî û mafên neteweyî

Di her çar welatan de rewşa Kurdan cûda ye. Li Îraq, herêma Kurdistanê bi awayekî fermî wek herêmek xweser tê nasîn ku piştî 2003'an hêzek siyasî û aborî mezintir wergirt. Li dijî vê, li hin welatan mafên zimanî û çandî asteng dibin. Li Sûriyê, piştî destpêka şerê navxweyî yê 2011'an, Kurdan rêxistinên xwe ava kirin û rola girîng di şerê li dijî dewleta Îslamî çeteyên DAIŞ'ê de lîstin. Ev pêşketin rewşa wan li asta navneteweyî zêde kir. Bakur jî bi gelek serhildanan rebûn, di roja îro de jî pêvajoyeke nû ya Aştî û Civaka Demorkatîk li ser bingeha guhertinan hatiye destpêkirin ku gelê Kurd mafê xwe bi dest bixin. Rojhilatê Kurdistanê jî bi heman rengî li hemberî sîstemê bi roleke çalak radibe, bi taybetî piştî serhildana Jin, Jiyan, Azadî, di heman demê de ev guhertinên dawî hişt ku partiyên Kurdî li wir bibin yek û bi hev re bixebitin, bo siberoje Kurdên li wir.

Şert û mercên îro ne wekî sedsala borî ne

Peymanên ku li ser Kurdan li Qesra Şêrîn, Lozanê û hwd… hatin îmzekirin Kurd ji her cure mafên neteweyî û rola siyasî ya fermî bêpar kir. Heke Kurdan di nexşeya nû ya herêmî de cih negirin, ew dibe ku careke din ji biryaran dûr bikevin û mafên wan bên windakirin. Lêbelê, şert û mercên îro ji yên sedsala borî cûda ne. Li her çar parçeyên Kurdistanê tecrubeyên siyasî, rêveberî û têkiliyên navneteweyî zêdetir bûne. Ji ber vê yekê, hevgirtina neteweyî ya Kurdan niha tenê mijareke civakî nîne, ew stratejiyeke siyasî ya bingehîn e. Hevgirtina rastîn di nav partî, rêxistin û komên civakî de dikare hevsengiyên herêmî biguherîne. Heke dengê Kurd bi yekdengî bilind bibe, hêzên herêmî û navneteweyî nikarin bi hêsanî wan ji nexşeya nû a Rojhilata Navîn derxînin. Bi taybetî di demekê de ku herêm di nav guherînên xurt de ye. Yekîtî dikare bibe sedema parastina maf û bidestxistina roleke çalak di pêşerojê de.

Banga yekîtî ne gotineke, lê pêdiviya demê ye

Di veguherînên mezin ên ku li herêma Rojhilata Navîn diqewimin de, banga yekîtiya Kurdan êdî ne tenê sloganek hestyarî an gotineke exlaqî ye. Lê bûye pêdiviyek siyasî û stratejîk ji bo parastina hebûn, maf û destkeftiyan. Xetereyên li dora doza Kurd îro ne tenê leşkerî an erdnîgarî ne, lê di heman demê de hêzên kûrewî dixebitin ku civakê ji hundur ve hilweşînin û hemû aliyan zirar bikin. Ji ber niha li Rojhilata Navîn Îsraîl, Amerîka, Tirkiyê û gelek dewletên din pêşbaziya pêkanîna projeyan dikin. Ev pêşbazîya projeyan, herêmê xistiye qada pevçûn û hewldanên stratejîk. Lewra pêşveçûn û guhertinan valahiyek siyasî û ewlehî li herêmê çêkiriye. Di encama vê yekê de Kurdên li her çar perçeyên Kurdistanê bi du vebijarkan re rû bi rû ne, an bi vîzyonek hevpar û projeyeke yekgirtî bibin beşdarên çalak di şekildana pêşeroja herêmê de, an jî di nav pevçûnên projeyan de tenê wekî amûr werin bikaranîn. Lewra niha di vê dema dîrokî de, pirs ew e ka Kurd dê çawa xwe ji nav şert û mercên ku ji wan re hatine danîn derxînin û bibin hêzek ku şertan jî ava dike.

Gelê Kurd divê xwe ji qirkirinê biparêze

Ezmûna cîhanî îspat dike gelên ku bi pirsgirêkên hebûnî re rû bi rû ne, rastî qirkirinê tên. Gelê Kurd jî bi sedên salan bi vê pirsgirêkê re rast tê. Li ser vê bingehê jî parastina hebûna Kurd, mafên Kurdan, parastina destkeftiyên siyasî û îdarî, redkirina bindestiya her projeyek derveyî an ajandeyên hêzên herêmî yên dijmin li ser hesabê berjewendiyên Kurdan, girîng e. Di heman demê de yekîtiya Kurd ne vebijarkek taktîkî ya demkî ye, lê pêdiviyek ji bo her projeyek pêşerojê ye. Ji ber vê yekê ji her demê zêdetir girîng e gelê Kurd di hemû aliyan de berpirsyariyên xwe yên dîrokî bigrin ser milê xwe, ji bo xurtkirina doza Kurdî ji hundur û derve ve bixebitin.

Divê hêzên Kurdî nakokiyan derbas bikin

Îro hêzên Kurdî dikarin nakokiyên xwe yên navxweyî derbas bikin û xewna gelê Kurd a avakirina yekîtiyek xurt pêk bînin. Ev yek jî ne xeyaleke lê rastiyeke, çawa ku ji bo Rojava gel ev yek nîşan dan, divê partiyên siyasî yên Kurdî li her çar parçeyan ji bo tevahî Kurdistanê nîşane. Di heman demê de stratejî û çareseriya herî guncaw ji bo pirsgirêka Kurd di nav pêlên guhertinên li Rojhilata Navîn de, yekirina partî û siyasiyên Kurdî ne. Ji ber belavbûna Kurdan di nava parçebûna dewletan de dibe sedema cûdahiyên siyasî. Lê hevgirtina netewî dikare bibe bingehê parastina mafên ziman, çand û siyasî. Dema ku helwestek hevpar hebe, dengê Kurdan li asta navneteweyî bihêztir tê bihîstin. Ji ber dîrok nîşan dide ku nakokiyên navxweyî û cûdahiyên partiyan bûne sedema qelsbûna pozîsyona neteweyî. Hêzên herêmî jî gelek caran ji van cûdahiyan sûd wergirtine. Lewra hevgirtin divê li ser bingehên rêz û yekîtiyê were avakirin.

Qedera gelê Kurd ne bi hêzên mezin ve, bi hevgirtinê girêdayî ye

Hebûna Kurdan li Rojhilata Navîn rastîyek dîrokî û civakî ye ku nikare were inkar kirin. Di nav guhertinên siyasî û şerên herêmê de, Kurd her dem hewl dane ku maf û nasnameya xwe biparêzin. Rola wan di paşeroja herêmê de jî girîng e, ji ber ew yek ji bingehên civakî û siyasî yên Rojhilata Navîn ne. Di encamê de, siberoja gelê Kurd ne tenê bi biryarên hêzên mezin ve girêdayî ye, lê bi asta hevgirtiya xwe ya hundirîn jî tê diyarkirin. Ev dem dibe ku bibe ceribandineke dîrokî an dubarekirina berê.

‘Hebûna dagirkeriya Tirk astengiyeke li hember vegera koçberan’

Hevserokê Bîroya Peywendiyên Giştî ya Partiya Yekîtiya Demokrat PYD'ê Silêman Ereb diyar kir ku hebûna dagirkeriya Tirk astengiyeke li hember vegera koçberên Efrîn û Serêkaniyê û got, “Vegera koçberan bi çareserkirina doza Kurdî ya destûrî ve girêdayî ye, divê dewleta Tirk û çeteyên wê ji herêmên dagirkirî derkeve."

Hemza Sêvo/ Qamişlo

Herêmên wekî Efrîn, Girê Spî û Serêkaniyê di bin dagirkeriya Tirk û çeteyên wê de ne. Piştî lihevkirina 29’ê Çile ya di navbera QSD û hikumeta demkî de çêbû, xala herî ku li ser hate rawestandin, vegera koçberan li bajar û gundên xwe yên dagirkirî, bû. Lê berteka koçberan ew bû ku eger dagirkeriya Tirk û çeteyên ji wan herêmên dagirkirî dernekevin, vegereke bi ewle pêknayê. Derbarê heman mijarê û vekişîna dewleta Tirk a dagiker ji Serêkaniyê, Efrîn û Girê Spî hevserokê Bîroya Peywendiyên Giştî ya Partiya Yekîtiya Demokrat PYD’ê Silêman Ereb ji rojnameya me re axivî.

‘Hebûna dagirkeriya Tirk astengiye li hember vegera koçberan’

Silêman Ereb diyar kir ku hebûna dagirkeriya Tirk astengiyeke li hember vegera koçberan û wiha got: “Wekî tê zanîn dewleta Tirk dewleteke dagirker e li ser xaka Sûriyê. Herêmên Serêkaniyê, Girê Spî û Efrîn heta weke roja îro di bin dagirkeriya dewleta Tirk a dagirker û çeteyên wê de ye. Hebûna dewleta Tirk û çeteyên girêdayî wê astengiyeke herî mezin li pêşiya vegera miletê me yên Efrîn û Serêkaniyê ne. Bidestxistina aramiyê zehmet e ku bi hebûna dewleta Tirk û çeteyên wê li herêmên Efrîn û Serêkaniyê pêkwere. Ji ber ku li gorî siyaseta dewleta Tirk a berê û ya ku îro jî dide meşandin tu hêviyên me têkildarî vekişîna dewleta Tirk a dagirker ji xaka Sûriyê çêbibe. Nemaze li Lîwai Iskenderon herêmek bû ku dewleta Tirk dagir kir û hîna jî tê de ye, li herêmên din jî wiha ye ku eger dewleta Tirk kete herêmekê û dagirk kir zû jê dernakeve. Ji ber ku dewleta Tirk hewl dide li ser wê herêmê pêvajoya Tetrîk bimeşîne ango zimanê Tirkî û ala xwe li ser ferz bike, hem jî bi wê herêm re weke herêmeke Tirkî tevbigere.

‘Vegera koçberan bi çareserkirina doza Kurd re girêdayî ye’

Ereb da zanîn ku vegera koçberan bi çareserkirina doza Kurdî ya destûrî ve girêdayî ye û wiha domand: “Di demeke wiha û halê hazir zehmet e ku dewleta Tirk xwe ji herêmên dagirkirî derkeve. Di heman demê de aramî nayê bidestxistin bi hebûna dagirkeriyê, vegera koçberan jî bi vê mijarê ve girêdayî ye. Divê vegera koçberan vegereke bi ewle û bi rûmet be, ev merc hîna bi rengekî zelal nebûye. Pêwîst e gelê wan herêmên dagirkirî xwe bi rê ve bibe, gelê Kurd herêmên xwe bi rê ve bibe, ev yek jî di warê ewlehî û saziyên rêvebirinê de. Vegera koçberan girêdayî mijara dosya doza Kurd e, divê mafê gelê Kurd di destûra Sûriyê de were misogerkirin heya ku koçber vegerin warê xwe. Ev yek jî di çarçoveya peymana 29’ê Çile de.”

‘Divê dewleta Tirk ji herêmên dagirkirî derkeve’

Hevserokê Bîroya Peywendiyên Giştî ya Partiya Yekîtiya Demokrat PYD’ê Silêman Ereb tekez kir ku divê dewleta Tirk ji herêmên dagirkirî derkeve û wiha bi dawî kir: “Niha amadekariyên gelê me yê koçber hene ku vegerin cih û warê xwe, di heman demê de li gorî peymana 29’ê Çile de divê Kurd li wan herêman xwe bi rê ve bibin. Hêzên navdewletî heya niha garantiya vegera bi ewle weke erkekî xwe nedîtine. Wekî din jî tu alîkariyên ber biçav ji bo koçberan

bi dirêjahiya vê kirîza koçberiyê ya ku miletê Efrîn, Serê Kaniyê tê re derbas bûn nehatine pêşkêşkirin. Heya ku dosya koçberan were çareserkirin û koçber vegirin warê xwe divê bawerî di nabera wan û hikumeta demkî de were avakirin, di dema heyî de bawerî di nabera gelên Sûriyê û vê hikumetê de tuneye. Lewma pêwîst e hikumeta demkî gavên berbiçav ji bo gelên Sûriyê bavêje ji bo ku baweriya gelê pê were. Di heman demê de beşdariya gel di hikumetê de çêbibe da ku pirsgirêkên gel werin çareserkirin. Di serî de jî doza gelê Kurd li Sûriyê di çarçoveya destûrî û pêkanîna peymana 29’ê Çileyê bê çareserkirin. Em tekez dikin ku heya dosya gelê Kurd çareser bibe divê dewleta Tirk ji Sûriyê derkeve, zemînekî demokratîk û ewlehî, hem jî bawerî were avakirin da ku gelê me yê koçber vegere ser axa xwe.”

Ka sozên Birîtaniyayê ji bo cezakirina komên çete?!

Reşo Mihemed

Wezareta Derve ya Brîtanî di 19’ê Berfanbarê de li ser çar serkirdeyên komên çete ku beşdarî kiryarên hovane yên kirîza Sûriyê, herwiha komkujiyên Berava Sûriyê bûbûn, biryara cezakirinê da. Di sizayên Brîtanî de karsazê Sûrî-Rûsî Madloul Elxûrî û Îmad Elxûrî hatiye bibîrxistin û ev kes bi sedema alîkariya rejîma Baas di warê gendeliya aborî de dê bên cezakirin. Malpera fermî ya hikûmeta Brîtanî daxuyaniyek weşand û ragihand ku ceza li ser du serkirdeyên berê yê rêjîma Baas yê bi navê ‘Ghiath Dalla’ û fermandarê berê yê rejîmê Muqdad Fataha jî tê pêkanîn. Bi vê yekê û di demeke wiha dereng de biryara Birîtaniyayê dibe cihê pirsê, pirseke wiha ku çima berî niha û di dema pêkanîna komkujiyan de ceza li ser van komên çete û serkirdeyên wan nedihatin birîn. Dema ku komkujî li Efrînê, Girê Spî, Serêkaniyê, Başûrê Sûriyê, Beravê û hwd… an jî dema ku alîgirên rêjîma Baas kiryarên herî xerab derheqê Sûriyê de dikirin, çima demildest ceza ji hêla Birîtaniya û hêzên navdewletî ve nedihatin ferzkirin. Li vê derê ceza û biryarên ku tên girtin li gorî berjewendiyên siyasî yên Birîtaniya, Amerîka û hêzên din de tên pêkanîn. Ew ne xemxurên xwîna gelên Sûriyê ne, ew li gorî xwe di dema ku ew bixwazin cezayan li gorî siyaseta xwe dibirin û radikin, ev yek jî dibe binpêkirinek derheqê zagonên mafên mirovan. Di cezayên Brîtanî de Muhammed Elcasim (Ebû Emşa), fermandarê Lîwaya 25’an ku di artêşa Sûriyê ya niha de cih digire û fermandarê Lîwaya Siltan Silêman Şah, li gel fermandarê Lîwaya 76’an û Lîwaya ‘Hemzat’, Seyfeddîn Bolad hatine bibîrxistin û ceza li wan hatiye birîn. Piştî van cezayan bi du heftiyan komên çete bi serkêşiya artêşa hikumeta demkî êrişî Şêxmeqsûd û Eşrefiyê kirin, paşê êrişî Dêrhafirê Reqe, Dêrazorê û gundewarê Hesekê kirin. Êriş û kiryarên çeteyan ne tenê li ser QSD’ê hatin pêkanîn, lê belê li ser gelê Kurd jî pêkhatin. Kiryarên kuştin, revandin, destdirêjî û komkujiyê bêserûber ji hêla van çeteyan û hikumeta demkî hatin domandin. Ev kiryar jî li gel bêdengiya navdewletî hatin kirin, di heman demê de hikumeta Birîtanî ya ku qaşo ceza li ser van komên çete ku rasterast fermanên xwe ji dewleta Tirk werdigirin, dabû birîn bêdeng ma. Di roja îro de em dibînin ku dorpêçek li ser Kobanê heye, tevî lihevkirinên di navbera QSD, Rêveberiya Xweser û hikumeta demkî ya Sûriyê de jî, lê dîse komên çete bi piştgiriya dewleta Tirk a dagirker serwer in di dorpêçkirina Kobanê de.Eger derdê Birîtaniyayê li gorî dadweriyê tevbiger pêwîst e gavan bavêje. Di serî de divê zexteke navdewletî bide avakirin da ku dewleta Tirk were dadgehkirin, ji axa Sûriyê bi temamî were derxistin. Em nêzî salvegera destpêkirina komkujiyên ku komên çete li Beravê kiribûn, dibin û hîna jî kesên sûcdar nehatine cezakirin. Divê Birîtaniya dozeke fermî derxe pêş ji bo desteserkirina hemû komên çete, di serî de Ebû Emşa û hemû komên din, hem jî hemû kesên ku cihê xwe di nava artêşa Sûriyê de digirin û komkujî li Beravê û Siwêdayê kirine, werin cezakirin. Li hêla din jî eger Birîtaniyayê daxwaza guhertineke siyasî ya wekehev û avakirina Sûriyeke hevbeş bike, bila li sîstema Rêveberiya Xwser binere, ji ber ev sîstem riya guncav e ji bo çareserkirina pirsgirêka gelên Sûriyê.

Li herêmê hêza herî bi bandor Kurd in

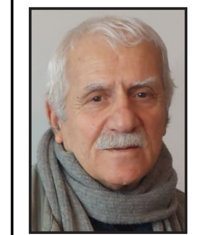

Ahmet Aktaş

Li herêma Rojhilata Navîn, hêza gelê Kurdistanê û jeostratejiya erdnigariya Kurdistanê, ji siyaseta hemû dewlet û rêxistinên din pirtir e û xwedî hêza herî bi bandor e.
Mirov bala xwe dide analîz û şîroveyên nûnerên dewletan û rêxistinan, herwiha gelek akademisyen û siyasetmedaran, hema hema bi giştî dudil in, an jî filan dewletê, bêvan serokên dewletan bi bandor nîşan didin.
Dîtin û şîroveyên van kes û nûneran, ji rastiyê dûr in, a rast li Kurdistanê li ber çavan e.
Herî dawî, bi taybetî li Rojava ev rastiya, bi berxwedan û hilwesta gelê Kurdistanê ya tije ruhê yekîtiya neteweyî, gelek aşkere, zelal û şênber derkete holê.
Vê hilwest û berxwedana bêsînor a gelê Rojava, gelê her çar parçeyan û derveyî welat, li gel dostên Kurdan jî lihev civand.
Vê carê ev çarperçeyîbûn û koçberîbûna cîhanê, berevajî, erênî bû û kete xizmeta doza neteweyiya gelê me û mirovahiya navneteweyî.
Rast e, heta nuha çarparçebûna Kurdistanê neyînî bû, ji ber ku ev, encamê siyaseta navdewletî bû û gelek êş, keder û keser bi gelê Kurdistanê dan kişandin û didin kişandin, lê bi saya rêberiya rast û têkoşîn û berxwedana lehengî, gelê me, xwe bi rêxistin kir, îradeya xwe xurtir kir û niha, li ser her çar welatên dagirker û bi giştî li hemû herêma Rojhilata Navîn bûye xwedî hêza herî bi bandor.
Herwiha divê ev mijara giring jî were nîşandan, ji ber ku bi têkoşîn û pêşengiya xwe jinên Kurdistanê, bi dirûşma Jin, Jiyan, Azadî nav û dengê xwe yê erênî, bi xurtî gihand tevaya cîhanê.
Niha di vî şerê DYE-Israil û Îranê de, ku ji derveyî daxwaz, îrade û berjewendên gelan hatiye despêkirin, her aliyên şer dixwazin hêza gelê Kurdistanê bikişîne rex xwe û bixin xizmeta siyaseta xwe ya hegemonîst a qirêj.
Lê giraniya tevgêrên Kurdistanê, hilwesta xwe kirin yek û xwe ji derveyî bandora siyaseta kedxwar û şerxwaz a dewletan girtin, belê xwe, li ser rêya sêyemîn a berjewendiyên gelê xwe dan nîşan dan.
Bêgûman, him dewleta meleyan ku gel weke Komara “Îdamê” bi nav dike û him dewletên DYE/ISRAILê, ji vê hilwestê razî nebûn.
Lewma dest avêtin bangeşiyên derew, daxwiyaniyên li goreyî berjewendên dewletên xwe dan û heta hinek êrîşên leşkerî jî birin ser cihên tevgêrên Kurdan.
Belê him Tevgêrên gelê Kurdistanê, bi lez derewên van dewletan şermezar kirin û him gelê Kurdistanê jî baweriya xwe bi van dewletan neanîn, ya hêja û rast jî ev hilwest bû.
Li goreyî agahiyan, bi beşdarbûna yek rêxistinek dîtir, hijmara Rêkeftina Tevgêrên Rojhilatî bûn şeş, hêvî heye ku ew yek rêxistina mayî jî beşdar bibe û serkeftina xwe jî nêztir bikin.
Heke mirov bala xwe bide pêvajoya bi tevayî ya Kurdistanê û herêmê, wisa diyar dibe ku gelê herî bi rêxistin û xwedî rêberî û programa rast û xurt gelê Kurdistanê ye.
Lewma dikare were gotin; ku cara berê li ROJAVA, vê carê jî li ROJHILAT, gelê Kurdistanê dibe xwedî Rêveberiyek Xweser a Demokratî.
Bi xêr bê ŞOREŞA ROJHILAT!

‘Daxwaza me vegereke biewle ye’

Koçberên Serêkaniyê diyar kirin ku piştî 6 sala derketina wan ji Serêkaniyê careke din daxwaza vegereke biewle dikin û wiha gotin: “Em amadene ku vegerin cih û warê xwe."

Solîn Mihemed/ Qamişlo

Di 9’ê Cotmeha sala 2019’an de êrîşên dewleta Tirk a dagirker li ser bajarê Serê Kaniyê destpê kirin. Dewleta Tirk di êrîşên xwe yên hovane de, tevahî cureyên çekan li dijî welatiyên Serê kaniyê bikar anîn. Ji ber wê bi hezaran xelkên Serê Kaniyê ji cih û warê xwe koçber bûn. Piştî 6 sala ji koçberiya wan niha careke din daxwaza vegera bajarê xwe yê Serê Kaniyê dikin.

Zehira Msilim

Ji bo vegerek bi ewle koçberên Serê Kaniyê ji Rojnameya me re axivîn.

Ezîza Ehmed

‘Em dixwazin vegerin cih û warê xwe’

Zehira Misilim diyarkir ku ew daxwaza vegera cih û warê xwe li serê Kaniyê dikin û wiha got:” Dema ku şer li Serê Kaniyê çêbû me cih û warê xwe berda û me berê xwe da Reqayê. Em di Reqayê de demeke dirêj man, piştî ku careke din êriş çêbûn me berê xwe da bajarê Qamişlo û di dibistanan de bicih bûn. Niha daxwaza me ew e ku em vegerin cih û warê xwe yê Serê Kaniyê. Tenê em vegera xwe ya bi ewle dixwazin. Ev ne tenê daxwaza min e lê belê daxwaza hemû koçberên ji Serê Kaniyê ye. Em dizanin jî ku niha li Serê Kaniyê malên me hatine xirakirin çeteyên dewleta Tirk têde dijîn. Ji ber vê jî lê dîsa em dixwazin ku vegerin li ser axa bajarê xwe heta ku em nekevin malên xwe.”

Mihemed Yûsif

Daxwaza koçberan bi rêyeke ewle heye

Ezîza Ehmed da zanîn ku ew dixwazin rêyeke bi ewle were dîtin da ku vegerin bajarê xwe û wiha got: “Ji destpêka ku em ji bajarê xwe yê Serê Kaniyê derketine em ji hemû aliyên jiyanê ve astengiya dikişînin. Piştî ku em ji serê Kaniyê çûn bajarê Reqayê em di malên kirê de 6 sala man. Lê dîsa ji ber êrişên li ser bajarê Reqayê em hatin di dibistanên bajarê Qamişlo de bicih bûn. Em di van dibistanan de ji ber sermaya zêde mazot tune ku em xwe gerim bikin. Ji hemû alî de zehmetiyên me yê jiyanî hene. Ji bo vê jî em daxwaza rêyeke bi ewle dikin da ku em vegerin li malên xwe yên Serê Kaniyê.”

‘Ger rê were dîtin em niha hazirin ku vegerin’

Mihemed yûsif di axaftina xwe de bal kişand li ser vegerên xwe û wiha got:” Ev bûye 6 sal ku em ji Serê Kaniyê koçber bûne. Heya niha jî daxwaza vegera me heye ku em vegerin. Lê heya niha tu rêyên bi ewle nehatine dîtin. Ger rê were dîtin em niha hazirin ku vegerin bajarê xwe. Lê em dixwazin dema ku em vegerin bajarên xwe gereke bajarê me bi ewle be da ku em carakedin di qetlîaman re derbas nebin..”

Mahir Omer: Erka şaredariyê çareserkirina pirsgirêkên gel e

Ayşa Silêman/ Dêrik

Hevserokê Şaredariya bajarê Dêrikê Mahir Omer diyar kir ku şaredarî bi şev û roj di xizmeta gel de ye û wiha got: “Erka şaredariyê sererastkirina bajar û çareserkirina pirsgirêkên gel e.”

Ji destpêka Şoreşa 19’ê Tîrmehê ve şaredariyên gel hatin avakirin û dest bi xizmeta civakê kirin. Bi domandina şoreşa re her ku çû xebatên şaredariyan berfireh bû û ji bo xebatên xizmetguzarî ji civak re bûn bersiv. Yek ii wan şaredariyan jî Şaredariya Bajrê Dêrikê ye.
Di derbarî kar û xebatên şaredariya bajarê Dêrikê û projeyên wê hevserokê Şaredariya bajarê Dêrikê Mahir Omer ji Rojnameya me re axivî.

‘Barê şaredariyê îsal girantir bû’

Mahir Omer da zanîn ku şaredarî her di nav tevgerê de ye û wiha got: “Îsal ji ber barîna berf û baranê rewş cûda bû, lewma barê şaredariyê zêde bûbû, ji ber vê yekê komîteyek hat ava kirin ji bo rewşên ewarte da ku çi pirsgirêk bi gel re derkevin ew destek bide wan di milê vekirina riyan, destekdayîna ajokaran. Tevî

ku alavên şaredariyê kevin bûn û ji bo wê astengî jî derdixistin, lê şaredariyê erkê xwe domand û bi hemû beşên xwe ve li ser kar bûn. Li kêlek wê piştî rewş li Rojava tevlîhev bû û koçberî çêbû û koçber derbasî bajarê Dêrikê bûn, şaredarî bi hevrêziya meclisa bajarê Dêrikê komîteyek avakirin li ser asta bajar da ku alîkariya penaberan bikin. Şaredariyê roleke mezin lîst him di milê paqijkirina dibistanan û bicih bûna koçberan, him peydakirina elekitrîk û avê, di heman demê de şaredariyê hin endamên xwe belav kirin ku li cihên koçberan bimînin da ku bi wan re bibin alîkar û heya niha bi şev û roj li kêlek wan ne.”

‘Ji bo meha adarê gelek amadekarî tên kirin’

Omer axaftinên xwe wiha domand û got: “Niha em ber bi buharê ve diçin, dema mirov dibêje bûhar him êş him jî xweşî tê bîra mirov, ji ber ku hin bûyer hene wek 12‘ê Adarê ku hertim mirov pê diêşe.

Li kêlek wê bûyerên kêfxweşiyê jî hene ku mirov pê şa dibe wek 8’ê Adarê ku em vê roja taybet li hemû jinan pîroz dikin û bi taybet jina kurd a ku bi salan têkoşînê dike. Di heman demê de roja 21‘ê Adarê roja ronahî û serkeftinê ye, lewma ji bo van rojên pîroz amadekarî tê kirin da ku bajar were xemilandin û rengê buharê derkeve pêş. Di heman demê de me dest bi çandina daran kiriye li hin kolan û qadan û bi taybet li qada newrozê ji ber ku divê ev Newroz, cûda be ji newrozên salên din. Di heman demê de gelek dar li kolanan hene em wan di kezêxin jî da ku bi rengê xwe yê nû bajar bi xemlîne. Her wiha yek ji pirojeyên me ew e ku riya ku diçe Porzê ji destpêkê heya dawiya wê em ê stûnên çirayan deyîn û li ser wan enerjiya rojê hebê û daran lê biçînin, ji ber ku buhar tê û gel berê xwe dide wir da ku rengekî cûda û bedew were xuyanî kirin.”

Pirojeyên Şaredariya bajarê Dêrikê

Hevserokê Şaredariya bajarê Dêrikê Mahir Omer axaftina xwe bidawî kir û wiha got: “Li kêlek van karan hin pirojeyên me yên sala 2026’an jî hene wek zivtkirina hin riyan û danîna kevirên hûrkirî, çêkirina karêzan û enterlokirina (rêya çûyin hatine bê girtin) hin riyan. Em wek şaredariya bajarê Dêrikê li hember gel deriyê me vekiriye ji rexne û kêmasiyan re û em bi hêvîne gel bi me re bibe alîkar di milê paqijiyê de da ku em jî bikaribin karê xwe birêve bibin. Di heman demê de gel xwedî li daran derkevin û guh bidin wan, ji ber ku bajarê Dêrikê cihê ekolojiyê ye pêwîste dar û xwezaya wê zêde bê. Em berê xwe didin kîjan bajarî dibêjin Dêrik bi şînatiya xwe xweşe. Di heman demê de em bi hêvîne ku newroza 2026’an bibe sala serkeftina gelê kurd li herçar parçeyên Kurdistanê.”